

Kandidatnummer 106

Kontekst i fotoarkiv
– informasjon fra et stumt vitne

Bacheloroppgave 2017

Bachelor i arkiv og dokumentbehandling

Høgskolen i Oslo og Akershus, Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg kontekst i fotoarkiv. Relevant teori på tema avdekker at kontekst er en stor del av arkivfaget. Spesielt har kontekst og den elektroniske utviklingen vært gjenstand for forskning. Fotografiet som et skriftløst medium med særegen form og uttrykk, kan være enda mer utfordrende å forstå og bevare enn tekstbasert arkivmateriale.

Kontekstinformasjon underbygger forståelighet og er derfor essensielt for at fremtidige arkivbrukere skal ha et grunnlag for å kunne tolke og forstå fotografisk arkivmateriale. Lite forskning er gjort på hvilken kontekstinformasjon som bevares i praksis. Med utgangspunkt i problemstillingen Hvordan bevares kontekst i fotoarkiv? og formål om å avdekke praksisen i fagmiljøet, ble det i denne oppgaven gjennomført et casestudie. Ved hjelp av kvalitative intervjuer av fagfolk og analyse av arkivinstitusjonenes fotoarkiveringsprogram er hensikten å belyse hvordan og hvilken kontekstinformasjon som registreres og bevares i fotoarkiv.

Teoretiske utgangspunkter benyttes til sammenligning med den innsamlede dataen fra arkivinstitusjonene og fotoarkiveringsprogrammet. Denne oppgaven avdekker tendenser i dagens praksis som utfordrer de teoretiske utgangspunktene.

**Photographs open doors into the past,
but they also allow a look into the future.**

– Sally Man*

* Johnson, B. (1997) *Photography Speaks II: 75 Artists on Their Arts* (s. 134). New York: Aperture.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1. Bakgrunn og motivasjon	1
1.2. Forskningsrelevans.....	1
1.3. Problemstilling	2
1.3.1.Delspørsmål	3
1.4. Tidligere forskning	3
1.5. Avgrensninger	6
1.6. Definisjoner	7
1.7. Etske hensyn	7
1.8. Disposisjon	8
2. Teori	8
2.1. Generell definisjon på kontekstbegrepet	8
2.2. Arkivfaglig kontekst - Nasjonalt	9
2.3. Arkivfaglig kontekst - Internasjonalt	9
2.4. Arkivfaglig kontekst - Digitalt	10
2.5. Fotografiets kontekst	13
2.6. Oppsummering	15
3. Metode.....	16
3.1. Casestudie	16
3.2. Datainnsamling	17
3.3. Gjennomføring av datainnsamling	18
3.4. Dataanalyse	19
3.5. Bevissthet ved metodevalg og -begrensninger	20
4. Presentasjon av funn.....	21
4.1. Sammenheng og forbindelser	21
4.2. Opprinnelse og hensikt	24
4.3. Intern behandling og hendelser	26
4.4. Innhold, form og medium	27
5. Diskusjon.....	29
5.1. Hovedfunn	29
5.2. Autentisitet og tillit	31
5.3. Forståelighet og betydning	34

6. Konklusjon og avsluttende kommentarer	37
7. Litteraturliste	42
8. Vedlegg	46
8.1. Vedlegg 1 – Intervjuguide	46
8.2. Vedlegg 2 – Tilleggsspørsmål	47
8.3. Vedlegg 3 – Informasjon om arkivinstitusjonene.....	47
8.4. Vedlegg 4 – Skjermbilder av systemgrensesnitt A	48
8.5. Vedlegg 5 – Skjermbilder av systemgrensesnitt B	49
8.6. Vedlegg 6 – Skjermbilde av systemgrensesnitt C	50
8.7. Vedlegg 7 – Skjermbilde av systemgrensesnitt D	51

1. Innledning

1.1. Bakgrunn og motivasjon

Foto er et tilgjengelig og populært medium i dagens samfunn (Pinheiro, 2006). På grunn av den elektroniske utviklingen er bildeproduksjon i dag lettfattelig, folkelig og tilgjengelig. Nåtidens bruk av fotografiet i samfunnet og søken etter enkeltindividets identitetsdannelse¹, har vært med på å gi fotografiet en bevisst og populær plass i demokratiet. Som følge vil jeg hevde at fotografier har blitt et integrert kommunikasjonsmiddel i moderne tids kultur og samfunn. Arkivloven (1999) definerer arkiv som dokument som blir til som ledd i virksomhet (§2). I sammenligning med fotoarkiv mener jeg at fotografisk arkivmateriale oppstår i og representerer samfunnet som ledd i historie. Dette gjør det verdig arkivlovens formålsparagraf (1999).

Fotografier har blitt beskrevet som historisk bevis fordi ”They record acts of eyewitnessing” (Burke, 2001, s. 14). Samtidig har et fotografi av natur ikke et tekstlig kommuniserende språk. Fotografiet kan derfor også sees på som et stumt vitne hvorpå det er ”difficult to translate their testimony into words” (Burke, 2001, s. 14). Dette gir større rom for subjektiv tolkning av fotografier enn det tekstbaserte. Selv om et fotografi kan være utfordrende å verbalisere og forstå, mener jeg allikevel som ordtaket *et bilde sier mer enn tusen ord*, nemlig at et fotografi kan kommunisere og formidle et budskap.

Før den elektroniske utviklingen er det rimelig å anta at et arkivdokument ble regnet som noe fysisk og skriftbasert. I dag beskriver arkivloven (1999) dokument som en ”logisk avgrensa informasjonsmengd” (§2), noe som åpner for at mer enn det taktile kan klassifiseres som et dokument (Fonnes, 2010, s. 61). Den elektroniske utviklingen har derfor banet vei for at det skriftløse slik som digitale fotografier, kan kvalifiseres som et dokument jamfør arkivlova.

1.2. Forskningsrelevans

I begynnelsen av 2017 kom *Riksrevisjonens undersøkning av digitalisering av kulturarven* (Riksrevisjonen, 2017). Denne rapporten omhandler digitaliseringstilstanden i kulturarvinstitusjonene arkiv, museum og bibliotek mellom 2010 og 2015. Rapporten er nedslående og viser blant annet at Arkivverket kun har digitalisert 2% av arkivbestanden

---

¹ Som for eksempel slektsforskning, tv-programmer som *Hvem tror du at du er?* og historiebøker.

hvorpå økningen mellom 2010 og 2015 bare er på 0,1%. Digitaliseringsarbeidet har hverken blitt prioritert eller fulgt opp og håndtering av digitalskapte arkiv er ikke overbevisende. (Riksrevisjonen, 2017, s. 8, 102, 103) Sett i lys av dette mener jeg det er urovekkende lite fokus på forsvarlig og planmessig bevaring av digitalt arkivmateriale.

ABM-utvikling ga i sin tid ut flere fotorelevante standarder (ABM-skrifter).² 7 år har gått siden ABM-utvikling opphørte og siden den tid har den digitale progresjonen gravd seg enda dypere ned i samfunnet. Allikevel har det vært minimalt med innovativ og progressiv utvikling av felles standarder for fotoarkiv i Norge.

Schellenberg la stor vekt på arkivenes innholds-, informasjonsverdi og forskningsmessige bruksverdi. (Schellenberg, gjengitt etter Torgnesskar, 2008, s. 11). Flere av nyere tids arkivteoretikere ønsker derimot å fokusere på den arkivmessige konteksten for å dokumentere samfunnet på den tiden arkivene ble skapt (Torgnesskar, 2008, s. 11). Samtidig hevdes det i ABM-skrift #51, at det er ulikt hvor systematisk arkivinstitusjoner ordner og katalogiserer fotografisk arkivmateriale i den opprinnelige arkivmessige konteksten (Torgnesskar, 2008, s. 12).

Hvordan skal arkivinstitusjonene bevare riktig informasjon med det fotografiske arkivmateriale, slik at det legges grunnlag for forståelighet? Hvordan skal arkivinstitusjonene håndtere arkivmaterialet overbevisende slik at samfunnet har tillit til autentiske fotoarkiv? Dette er viktig for å kunne underbygge og opprettholde dokumentasjons- og informasjonsverdi jamfør arkivloven (1999, §1) og gjør forskning på hva som er nødvendig for å kunne bevare formålstjenlig digitalt fotografisk arkivmateriale avgjørende.

Felles retningslinjer og lovgrunnlag har en tendens til at samfunnet lettere tilegner tillit til arkiv. Den voksende masseproduksjonen av digitale fotografier, fotografiets inkludering i og del av samfunnet gjør det essensielt at fotoarkiv har et like tillitsfullt og fullverdig grunnlag for bevaring som andre arkiv. (Yeo, 2013)

1.3. Problemstilling

Sett i lys av de ovenfor nevnte avsnittene mener jeg det er essensielt å konstatere hva kontekst innebærer og hvordan adekvat kontekst skal bevares i digitale fotoarkiv. Slik at det

---

² ABM-utvikling var et tverrsektorielt organ som mellom 2003-2010 drev utviklings arbeid for å styrke arkiv, bibliotek og museumsfeltet. ABM-skriftene er skriftserier produsert av ABM-utvikling som inneholder fagrelevant informasjon for hele ABM-sektoren. (Direktoratet for forvaltning og IKT, 2008; Tinnesand, 2016)

hensiktsmessig kan brukes, både av nåtidens og fremtidens arkivbrukere. Jeg vil derfor i denne oppgaven fordype meg i dette tema. Jeg vil hevde at kontekst er grunnleggende både for autentisitet og forståelighet når det gjelder fotografisk arkivmateriale. Å bevare konteksten til arkivmateriale er derfor en stor og viktig oppgave ved bevaring og forvaltning av fotografisk arkivmateriale. Ut ifra dette har denne problemstillingen blitt uformet:

Hvordan bevares kontekst i fotoarkiv?

Problemstillingen dreier seg om å få en bedre forståelse for hvilke prinsipper og tendenser som opptar fagmiljøet i forbindelse med kontekst, samt å undersøke bevaring og registrering av kontekst i praksis. Det er derfor hensiktsmessig å definere kontekst i et arkiv- og fotofaglig perspektiv, både i teori og praksis. Delspørsmålene under undersøkes i forskjellige kapitler av denne oppgaven, delspørsmål A. i Teorikapittelet, B. i kapittelet om Presentasjon av funn og C. i Diskusjonskapittelet.

1.3.1. Delspørsmål

- A. Hva er viktig kontekstinformasjon for fotografisk arkivmateriale?
- B. Hvilken kontekst vektlegges i praksis?
- C. I hvilken grad gjenspeiles teori i praksis?

1.4. Tidligere forskning

Kunnskapsbyggende litteratur fra fagtidsskrifter, artikler, fagbøker og standarder som omhandler kontekst i sammenheng med atskillige temaer, har vært del av mitt innledende litteraturstudie. Fagområder som historie, antropologi og informasjonsteknologi inkluderer forskning på fotografi og kontekst. Allikevel er det i denne oppgaven avgrenset mot inngående litteratursøk på disse feltene, da jeg har valgt å fokusere på arkiv- og fotofaglig teori som er mest relevant for problemstillingen. Den tidligere forskningen som følger her er derfor ikke uttømmende på tema.

Noark-5 sin definisjon på kontekst er relevant fordi den er representativ for innsikt i tilnærming til både teori og praksis. Den går som følger ”Omgivelsene arkivmaterialet inngår i, og må tolkes i lys av. Brukes også om sammenhengen mellom arkivdokumentene” (Riksarkivet, 2008, s. 271). Første setning er meget altomfattende og typisk for en generell kontekstdefinisjon. Mens den andre setningen er representativ for en noe mer spesifikk

arkivfaglig tilnærming. InterPARES og SAA har også konkrete kontekstdefinisjoner som omtales i Teorikapittelet.³

Kontekst er del av mange arkivfaglige standarder, men ikke nødvendigvis per defensjon. ABM-skrift #34, ABM-skrift #44 og ABM-skrift #51 omtaler kontekst som et viktig element i arkiv og knytter kontekst til proveniens og den opprinnelige sammenhengen.⁴

Internasjonale standarder som ISO 15489, ISO 23081 og OAIS inkluderer også kontekst i forbindelse med forvaltning av arkiv.⁵ Her dreier det seg om flere elementer som blant annet skal underbygge kontekst ved koblinger, den skapende konteksten, forvaltningskonteksten og å underbygge kontekstuell metadata.

Kontekst defineres som en av syv essensielle elementer til autentisk elektronisk arkivmateriale, og autentisitet er derfor relevant for denne oppgaven (Duranti, 2010). I dag er det dog rimelig å anta at det eksisterer atskillige definisjoner og tilnærminger til autentisitet (Storheil, 2013). Autentisitet i arkivsammenheng defineres blant annet som at arkivdokument er hva det gir seg ut for å være. Følgelig at det har opprettholdt integritet og ikke har blitt forandret uautorisert. (Riksarkivaren, 2012; Riksarkivet, 2008) Den diplomatiske autentisiteten skal ved å ikke fokusere på innhold, men heller den funksjonelle konteksten som skapte det fotografiske arkivmateriale, kunne fremheve både visuell leseferdighet, informasjons- og dokumentasjonsverdi. Det hevdes at den funksjonelle konteksten er det som gjør et fotografi til fotografisk arkivmateriale. (Bartlett, 1996; Duranti, 1989; Schwartz, 1995)

Det er rimelig å anta at proveniens og kontekst er knyttet sammen. Det hevdes dog at den nye teknologien krever et annet syn på proveniens og kontekst. Fysisk arkivmateriale kan iakttas og det kan bedømmes om spor av proveniens er tilstede. Digitale arkiver har derimot en større fare å miste de taktile hintene om proveniens på grunn av det digitale sin immaterielle natur. (Millar, 2002; Yeo, 2013) I motsetning anslås det også at fokus på forståelighet med grunnlag kun i de originale omgivelsene og den originale konteksten ikke er hensiktsmessig.

---

³ Noark-5 (Riksarkivet, 2008) er norsk arkivstandard for arkivdanning. – InterPares dictionary (2017) er en fagspesifikk ordbok utarbeidet av det internasjonale forskningsprosjektet InterPARES. – SAA glossary er en fagspesifikk ordliste utarbeidet av The Society of American Archivists (Pearce-Moses, 2005).

⁴ ABM-skrift #34 Ut av mørkerommet - Forvaltning av kulturhistorisk fotografi i norge (Torgnesskar, Aasbø, Holm-Johnsen, & Valderhaug, 2006). – ABM-skrift #44 Standard for fotokatalogisering (Torgnesskar, Hylland, & Aasbø, 2008). – ABM-skrift #51 Viktig og vakkert - Utvalgsprinsipper for fotografi (Torgnesskar, 2008).

⁵ ISO 15489-1 (Standard Norge, 2008) er en internasjonal arkivfagligstandard for arkivdanning – ISO 23081-2 er en internasjonal arkivfagligstandard med et rammeverk for å definere metadataelementer (Standard Norge, 2007). – OAIS (CCSDS, 2012) er en konseptuellmodell for bevaring i arkivdepot.

Dette fordi det underbygger et verdigrunnlag som kun er tilstede hvis det opprinnelige kan gjenskapes. Ut ifra dette burde det heller fokuseres på at bildet skal kunne brukes, tolkes og være forståelig i lys av nåtiden, uten å være oppslukt av det originale. (Batchen, 2002) Som følge av de ovenfor nevnte årsakene er proveniens og det å forstå hvordan et fotografi formidler informasjon essensielt ved langtidsbevaring av fotoarkiv (Zinkham, 2006). Konteksten kan slik sees på som fotografiets informasjonskilde (Barrett, 2012).

På grunn av at den elektroniske utviklingen er så fundamentalt forskjellig fra det fysiske og taktile, har de-kontekstualisering blitt et omtalt tema. Digitale arkiver og internett hevdes å viske bort den opprinnelige meningsdefinerende konteksten, forflate viktig informasjon (Kielland, 2015) og skape enkeltstående digitalt arkivmateriale med utydelig tilhørende kontekst (Conway & Punzalan, 2011). Det hevdes at fotoarkiv og arkivarer mangler et adekvat *språk* for tilfredsstillende arkivering av fotografier, og kan risikere å *ødelegge* arkivene ved å følge gamle normer blindt. Forskjellige medium burde derfor ha forskjellige teoretiske rammer og tilnærminger for å underbygge hver enkelt mediums karakteristika. (Millar, 2002; Nesmith, 2002; Storheil, 2013).

Tema de-kontekstualisering er relevant for denne oppgaven fordi det gjør tilstrekkelig kontekstinformasjon essensielt, nettopp for å hindre de-kontekstualisering. Arkivarer burde sees på som aktive medspillere og en mer dekkende kontekst, proveniens og autentisitet vil holde arkivaren til ansvar for forvaltningen av arkivmateriale. Samtidig som digitale fotoarkiveringsprogram må ta vare på og gjøre digitalt arkivmateriale og kontekstinformasjon tilgjengelig. (Schwartz, 2005; Storheil, 2013) Allikevel fremstilles det også at dagens arkivar er for subjektivt innblandet og former utvelgelse og beskrivelse av arkivmateriale (Millar, 2002; Nesmith, 2002).

Flere forskningsprosjekter er meget relevante i sammenheng med denne oppgaven.

Allen C. Benson sin forskning er av betydning for denne oppgaven fordi den tar for seg forskjellige standarder, og om disse er overførbare til beskrivelse, struktur og følgelig underbygge forståelighet av fotografisk arkivmateriale. Benson kommer frem til mangfoldige utfordringer og hevder at det er en forsømmelse av den komplekse unikheten til fotoarkiv. (Benson, 2009)

Joan E. Beaudoin og Christopher A. Lee har uavhengig av hverandre utført forskningsprosjekter med mål om å avdekke hvor viktig kontekst oppstår, det å fange opp kontekstinformasjonen og å knytte det til digitale objekt og samlinger. Hensikten til de begge

er å underbygge forståeligheten til et digitalt objekt. Beaudoin og Lee sin forskning er basert på dokument- og litteraturstudie og begge fremlegger rammeverk som skal fange opp og knytte kontekst til digitale objekter. (Beaudoin, 2012a, 2012b; Lee, 2011) Det som skiller denne forskningen fra min undersøkelse, er at denne oppgaven dreier seg om fotografisk arkivmateriale, det å belyse tilnærmingen i feltet og den praktiske gjennomføringen av hvordan kontekst bevares i fotoarkiv.

1.5. Avgrensninger

Fotoarkiv er en hybrid av flere fagfelt. Flere fagfelt gjør bevaring av kontekst i fotoarkiv sammensatt og komplekst. Arkivarer og arkivinstitusjoner må derfor tydeliggjøre og avgrense hvilket nivå og område av kontekst som skal bevares (Lee, 2011). Avgrensning er også nødvendig for denne oppgaven nettopp på grunn av kontekstbegrepets brede tilnærming.

Denne oppgaven tar kun for seg bevaring av fotografisk arkivmateriale i et langtidsbevaringsperspektiv, altså i arkivdepot eller andre bevarings- og arkivinstitusjoner. Dette for å kunne sette fokus på ”archivists – as keepers of context” (Schwartz & Cook, 2002, s. 10). Dette gjelder derfor det en arkivar kan bidra med og registrere av relevant kontekstinformasjon ved bevaring av fotoarkiv.

Områder som ligger utenfor bevaringsperspektivet avgrenses det mot. Fotografisk arkivmateriale i arkivdanningsfasen er utfordrende å få tilgang til da det er vanskelig å identifisere slikt materiale før det avleveres. Brukerperspektivet krever et annet utgangspunkt som tilgjengeliggjøring, publisering eller bruk. Til sammen vil dette gjøre denne oppgaven meget omfangsrik, derfor avgrenses det mot arkivdannings- og brukerperspektivet.

Fotoarkiv går som resten av arkivmiljøet igjennom en fase fra det analoge til det digitale, både ved digitalisering og mottak av digitalskapt fotoarkiv. For å ha fokus på nåtidens aktuelle problemstillinger vil oppgaven ha hovedfokus på kontekst i digitale fotoarkiv, skjønt analogt arkivmateriale er fortsatt en stor del av fotoarkiv.

Denne oppgaven vil undersøke teori, tilnærming til kontekst i praksis og hvilken type kontekstinformasjon som bevares, men den vil ikke dreie seg om rent teknologiske løsninger eller inngående teknisk metadata. Digitaliseringsprosesser og innvirkningen det digitale har på fotografiet som medium er heller ikke inkludert i denne oppgaven. Dette på grunn av kvantitetsbegrensninger, samt at det krever inngående teknisk innsikt som jeg ikke har ekspert kunnskap om.

Der det er hensiktsmessig vil videre avgrensninger utdypes fortløpende i oppgaven.

1.6. Definisjoner

Begreper kan variere og defineres ulikt i forskjellige fagmiljø (Dalland, 2017). Begrepene fotoarkiv, fotosamling og fotografisk arkivmateriale brukes gjennomgående i denne oppgaven for å konstatere at det er fotografi i arkivsammenheng som omtales. Under vil begreper som er relevante for denne oppgaven konkretiseres.

Tabell 1 – Begrepsdefinisjoner

Sammenheng	Noe som logisk henger sammen med og har forbindelser til andre forhold (Sammenheng, udatert).
Tillit	Den individuelle tiltroen som enkeltindivider eller samfunnet har til arkivmateriale.
Forståelse	Et individ sin evne til å skjønne eller oppfatte arkivmaterialet (Sletnes, 2015). Forståelse betyr ikke nødvendigvis at arkivmaterialet har én sann mening. Forståelse er subjektivt.
Betydning	Ut i fra eget ståsted (subjektivt), det å forstå og tilegne arkivmaterialet mening (Sletnes, 2015). Dette likestilles det engelske begrepet <i>meaning-making</i> , her oversatt til <i>betydnings-danning</i> (Nesmith, 2002; Schwartz, 2000).
Autentisitet	Det digitale objektet er bevart med opprettholdt og dokumentert integritet (ikke er forandret uautorisert) og er hva det gir seg ut for å være (Riksarkivet, 2008).
Proveniens	"Informasjon om arkivmaterialets opphav" (Riksarkivet, 2008, s. 273). Her likestilles proveniens og opphav. Opphav defineres også som "utgangspunkt, begynnelse, opprinnelse" (Opphav, udatert).
Kontekstinformasjon	Informasjon som underbygger kontekst. Kontekstinformasjon og kontekstuellinformasjon brukes her synonymt.
Innholdsinformasjon	Brukes her om det som er visuelt synlig i et fotografi. Dette inkluderer emne-/motivinnhold, form og medium. (Barrett, 2012)
Metadata	"Metadata er data som tjener til å definere eller beskrive andre data" (Riksarkivet, 2008, s. 272).
Digitalt fotografi/ fotoarkiv	Består av digitale verdier (binære tallkoder) og inkluderer både digitaliserte og digitalskapte fotografier (Oulie & Torgnesskar, 2009).

1.7. Etiske hensyn

Det er flere etiske vurderinger og lovverk man må forholde seg til i forbindelse med fotoarkiv (Dalland, 2017; NSD, udatert). Dette gjelder spesielt arkivloven, personopplysningsloven, åndsverkloven og arkivarens taushetsplikt.

Arkivinstitusjoner og intervjuobjekter er anonymisert og denne oppgaven vil ikke behandle personopplysninger eller fotografier. Personopplysningsloven og åndsverkloven er

derfor ikke berørt. Samtykke for bruk av den innsamlede dataen er klargjort med alle intervjuobjektene og produsent av fotoarkiveringsprogram. Intervjuene er dokumentert ved notater uten personnavn og disse notatene vil bli makulert når denne oppgaven er ferdig. Av disse grunner omfattes ikke denne oppgaven av meldeplikt til NSD⁶ (NSD, udatert). Det er ikke identifisert noen andre relevante etiske utfordringer i sammenheng med denne oppgaven.

1.8. Disposisjon

Denne oppgaven innledes med et teorikapittel som legger grunnlag for kontekst i tilknytning til arkiv og fotofaget. Så følger et metodekapittel som begrunner og forklarer metode, datainnsamling og –analyse. Deretter kommer et kapittel som presenterer funn, før oppgaven avsluttes med diskusjons- og konklusjonskapitler hvor hovedfunn og teori settes i en større sammenheng.

2. Teori

Kontekst har med tiden blitt et mye brukt begrep i arkivsammenheng, men hva det betyr og hva det innebærer kan forekomme noe ulikt og vagt (Pearce-Moses, 2005, s. 91; Yeo, 2013, s. 218). Dette kapittelet vil presentere en generell definisjon på kontekstbegrepet og undersøke tilnærmingen til kontekst i et arkiv- og fotofaglig perspektiv. Samtidig er hensikten å belyse problemstillingen *Hvordan bevares kontekst i fotoarkiv?* og delspørsmålet *Hva er viktig kontekstinformasjon for fotografisk arkivmateriale?*

2.1. Generell definisjon på kontekstbegrepet

For å få en forståelse for kontekstbegrepet er det først hensiktsmessig å fremlegge en generell definisjon, uavhengig av arkivfaget. *Store norske leksikon* sin definisjon på kontekst er som følger:

sammenheng, særlig den sammenhengen som gir bakgrunn for å forstå et ord, en ytring, en tekst eller et kunstverk. Kontekst er altså de forholdene i omgivelsene som er *relevante* for forståelsen eller tolkningen av en ytring, eller for produksjonen av den. (Svennevig, 2016)

---

⁶ NSD er personvernombud for forskning. <http://www.nsd.uib.no> (23.05.2017)

Definisjonen over fremhever at omkringliggende omstendigheter er viktig som grunnlag for å kunne vurdere og skjønne en ytring, som i dette tilfellet er fotografisk arkivmateriale.

2.2. Arkivfaglig kontekst - Nasjonalt

Norsk arkivlov fastslår ingen kontekstdefinisjon, men arkivmeldinga har derimot et solid fokus på kontekst. I arkivmeldinga fremstilles kontekst som sammenhengen arkivmateriale ble skapt i og koblingene mellom arkivmateriale. Det påpekes at det tradisjonelt var vektlagt å bevare kontekstinformasjon om arkivskaper, fordi det var dette som ble sett på som essensielt for å bestemme arkivmaterialets verdi som kilde og dokumentasjon. Videre ligger fokus på tre områder kontekst har betydning for. Disse er forståelighet, tillit og autentisitet. Forståelighet fremheves som et viktig resultat av tilstrekkelig kontekstinformasjon. Uten kunnskap om sammenhengen vil det være vanskelig å forstå arkivmateriale. Dette settes også i forbindelse med hvor stor pålitelighet og tillit arkivmateriale får. (Kulturdepartementet, 2012, s. 25, 36, 94, 97) Adekvat kontekstinformasjon gir derfor også større tillit og har derav mye å si for autentisiteten til arkivmateriale.

Det er flere norske ABM-skrifter som omhandler forvaltning av fotoarkiv. En av disse er Standard for Fotokatalogisering (Torgnesskar et al., 2008). I denne standarden stadfestes et minimumskrav for dokumentasjonsgrunnlag bestående av 14 obligatoriske felter.⁷

Det fremstilles ingen direkte definisjon på kontekstbegrepet i ABM-skriftene. *Arkivmessig sammenheng* og *arkivmessig kontekst* brukes derimot side om side, og begrepet *sammenheng* tolkes her som et synonym til kontekst. I følge ABM-skriftene dreier begrepet arkivmessig sammenheng seg om to ting, nemlig den skapende opprinnelige sammenhengen og om koblingene og forbindelsene mellom fotografiene i et arkiv. Koblingene skal underbygge proveniens, den opprinnelige orden, forståelighet og kildeverdi. (Torgnesskar, 2008, s. 21, 32, 55; Torgnesskar et al., 2006; Torgnesskar et al., 2008)

2.3. Arkivfaglig kontekst - Internasjonalt

Det internasjonale arkivfaglige samarbeidsprosjektet InterPARES har i sin ordbok en overordnet definisjon i tillegg til fagspesifikke definisjoner på kontekst. Den overordnede definisjonen går som følger "The framework in which a record is created, used, and

---

⁷ De 14 obligatoriske feltene er: 1. Identifikator, 3. Tittel, 5. Hierarkinivå, 7. Navn til opphav, eierskap og forvaltning, 8. Motiv-/ innholdsbeskrivelse, 9. Navn knyttet til motiv/innhold, 10. Stedsnavn, 11. Motivdato, 13. Emneord, 17. Materialbeskrivelse, 20. Plassering, 21. Klausul/ opphavsrett, 25. Registrator og katalogdato, og 26. Bildegjengivelse

maintained” (Context, 2017). The Society of American Archivists heretter kalt SAA, har i sin ordliste en overordnet kontekstdefinisjon og en brukerrettet. Den overordnede definisjonen er utformet slik ”The organizational, functional, and operational circumstances surrounding materials’ creation, receipt, storage, or use, and its relationship to other materials” (Pearce-Moses, 2005, s. 90). Begge definisjonene dreier seg om arkivfaglige elementer som opprinnelse, bruk og bevaring. Skjønt det er én viktig forskjell mellom SAA og InterPARES sine definisjoner og det er at SAA inkluderer arkivmaterialets forhold til annet arkivmateriale, altså sammenhengen og koblingene. Arkivmaterialets forhold til annet arkivmateriale kan sammenlignes med The Archival Bond, som er det Luciana Duranti definerer som det intrikate nettverket av koblinger mellom tilhørende arkivmateriale og deres forbindelser. The Archival Bond representerer sammenhengen og aktiviteten arkivmaterialet oppstod i. (Duranti, 2015) I forhold til The Archival Bond er det derfor essensielt at utvalg og registrering skjer på et overordnet nivå, og ikke på enkelt-dokument nivå, fordi dette bryter sammenhengen og *The Archival Whole*. I motsetning til SAA sin kontekstdefinisjonen som inkluderer arkivmaterialet sitt forhold til annet arkivmateriale, så understreker Duranti (som er direktør i InterPARES prosjektet), at kontekst og The Archival Bond ikke må forveksles. Duranti presiserer at kontekst er knyttet til det som ligger *utenfor* eller påvirker dokumentet *utenifra*. Kontekst er nødvendig for tolkning og forståelse av arkivmaterialet. The Archival Bond er derimot en avgjørende *del* av dokumentet og uten The Archival Bond kan ikke dokumentet betegnes som et autentisk arkivdokument. (Duranti, 1997, s. 215-217)

InterPARES og SAA sine kontekstdefinisjoner spesifiserer hverken hva fullgod kontekst fører til eller hvorfor det er viktig. Det kan derfor tenkes at en mer rett frem oppsummering av hva disse to arkivfaglige tilnærmingene fremlegger kan finnes i *Encyclopedia of Archival Science* (Franks & Duranti, 2015). Her hevdes det at ”the key elements in defining the context of records include the records creator, its organizational structure, and its *functions* and activities” (Pan, 2015, s. 150).

2.4. Arkivfaglig kontekst - Digitalt

Autentisitet er et kardinalkrav for arkiv, og blir ofte knyttet opp mot integritet. I digitale arkiv innebærer opprettholdt autentisitet og integritet at arkivmateriale ikke har blitt forandret uautorisert og har dokumentert forvaltning. (Riksarkivaren, 2012, s. 12; Riksarkivet, 2008, s. 268) Å opprettholde autentisitet innebærer derfor en konstant akkumulering og tilføyning av metadata som muliggjør etterprøving av arkivmaterialet. Dette kan sammenlignes med Geoffret Yeo (2013) sin beskrivelse av at kontekst ikke er knyttet til et spesifikt øyeblikk,

men er ”infinite, and every context has context of its own” (s. 223). ISO 23081-2 som legger til rette for standardisert beskrivelse av kontekstuell metadata, og anbefaler dynamisk og kontinuerlig tilvekst av metadata er også relevant (Standard Norge, 2007, s. 17). Ved å kunne vise til behandling av det digitale objektet vil det kunne legges grunnlag for tillit til autentisk arkivmateriale (Kulturdepartementet, 2012; Riksarkivaren, 2012).

Hensikten med bevaring er at fremtidige brukere skal kunne forstå både det bevarte digitale objektet og den tilhørende digitale informasjonen. Siden kontekst i arkiv knyttes til forståelighet, har paradigmeskiftet også viktiggjort temaet bevaring av kontekst i digitale arkiv (Beaudoin, 2012a).

Christopher A. Lee og Joan E. Beaudoin har skrevet hver sin artikkel om kontekst som begge er meget relevante i sammenheng med denne oppgaven. Lee har undersøkt meningen, rollen og hvilke følger kontekstinformasjon har for digitale samlinger, mens Beaudoin har gjennomgått digitale kulturelle objekter for å oppklare og forstå kontekstinformasjon bedre. Begge gjennomgår et bredt spekter av faglitteratur, standarder og annen relevant teori knyttet til det digitale, arkiv og kontekst. (Beaudoin, 2012a, 2012b; Lee, 2011)

Lee sin overordnede generelle definisjon på kontekst er:

In short, context is a set of things, factors or attributes that are related to a TE in important ways (e.g. operationally, semantically, conceptually, pragmatically) but are not so closely related to the TE that they are considered to be exclusively part of the TE itself. (Lee, 2011, s. 96)

TE står her for *target entity*, som i forhold til denne oppgave likestilles med et digitalt objekt. Lee legger ut i fra sin forskning fram et rammeverk bestående av ni klasser med viktige kontekstenheter som må forbindes og knyttes til digitale objekter for å tilfredsstillende dekke bevaring av kontekst. Rammeverket er meget grundig, men avgrenser mot bruker- og det teknologiske perspektivet. Tabell 2 beskriver kontekstenhetene. (Lee, 2011, s. 104-106)

Tabell 2 – Kontekstenheter

Objekt (<i>object</i>)	Avgrenset unik identifiserbar enhet.
Agent (<i>agent</i>)	Enhet som bevist utfører handlinger. Kan være en person eller institusjon.
Hendelse (<i>occurrence</i>)	Tilstand, prosess, samspill eller forandring av en enhet eller mellom enheter, i en gitt tidsperiode.
Hensikt (<i>purpose</i>)	Grunnlag eller noe å samsvare med, slik som lovverk, mandat, opprinnelige intensjon eller funksjon.
Tid (<i>time</i>)	Begrenset tidsperiode.
Sted (<i>place</i>)	Et bestemt sted.
Form (<i>form of expression</i>)	En særegen uttrykksform.
Emne/abstraksjon (<i>concept/abstraction</i>)	Gjenkjennbar idé, konsept, egenskap el.l.
Koblinger (<i>relationship</i>)	Forbindelser mellom to eller flere enheter.

(Lee, 2011)

Beaudoin definerer kontekst som ”those properties of an object related to its creation and preservation that make the object's origins, composition, and purpose clear” (Beaudoin, 2012a). Beaudoin understreker at digitale objekter absolutt har en stor fare for dekontekstualisering. Dette fordi digitalisering ofte gjør at arkivmaterialet skilles fra den opprinnelige sammenhengen og fordi det digitale ikke har en like logisk og avgrenset tilnærming som det materielle. Videre påpeker Beaudoin dessuten at skriftløst arkivmateriale som fotografier, har en enda større utfordring på grunn av at de ikke inkluderer tekstlige og fysiske merker som bidrar til kontekst. Tilknytning av kontekst er derfor essensielt fordi det er konteksten som gjør det digitale objektet anvendelig og forståelig.

Beaudoin kom i sin forskning frem til *The Dimensions of Context*. Hver overordnede dimensjon har flere underordnede områder som ved hjelp av spørsmål kan utredes og implementeres for så å resultere i allsidig og innholdsrik kontekstinformasjon om hvert enkelt digitale objekt. Dette rammeverket er ekstremt grundig og dekker teknisk-, bruks-, fysisk-, immateriell-, retningslinjer, autentifisering, autorisasjon og intellektuell kontekstdimensjon. Utfordringer ved en bred og grundig dokumentasjon av kontekst er i følge Beaudoin lite ressurser til både bemanning, teknologi og tid. (Beaudoin, 2012a)

Kontekstdimensjonene er relevante for denne oppgaven og det hadde vært ønskelig å gjennomgå alle, men kun tre av disse dimensjonene er inkludert i denne oppgaven. På grunn av Beaudoin sin konstatering av at inkludering av total kontekst er utfordrende og krevende, er det avgrenset til de tre dimensjonene som anses mest relevante for problemstillingen. Disse

er valgt fordi de underbygger områder som er mulig å registrere i et fotoarkiveringsprogram. Tabell 3 beskriver kontekstdimensjonene.

Tabell 3 – Kontekstdimensjoner

Immateriell (<i>intangible</i>)	Sammenheng og koblinger: De usynlige sammenhengene som det digitale bringer med seg. Ikke-fysiske og flyktige forbindelser, linker, grenser og koblinger til et digitalt objekt og dets tilhørende elementer i et arkiv.
Autentifiserende (<i>authentication</i>)	Behandling: Kontinuerlige verifikasjonsprosesser og digital intern behandling av de digitale objektene.
Intellektuell (<i>intellectual</i>)	Komposisjon og innhold: Underbygges av blant annet emne, motiv, mening, form, medium, funksjon, verdi og samfunnshistorisk tilknytning.

(Beaudoin, 2012a)

2.5. Fotografiets kontekst

Det fotofaglige er også hensiktsmessig å undersøke i forbindelse med bevaring av kontekst i fotoarkiv. Først er det viktig å påpeke at tidligere ble fotografier ofte tatt ut av sammenhengen de tilhørte (Burke, 2001, s. 22) og bevart uten proveniens. Sannsynligvis fordi det ikke har blitt sett på som primærkilde eller bevaringsverdig. I nyere tid har det vært en tendens til å kun registrere fotosamlinger og -arkiv på overordnet nivå og ikke som enkeltfotografier, i tillegg til ulik tilnærming ved danning og bevaring av fotoarkiv. (Ritzenthaler, gjengitt etter Haberstich, 2006, s. 65) Dagens større fokus på fotografier i samfunnet har begynt å forandre praksisen til å registrere enkeltfotografier. Det er i dag uttrykt at arkiv burde ha en fleksibel tilnærming til fotoarkiv, hvor arkivaren må kunne ordne hensiktsmessig. Nettopp på grunn av at fotografiet i dag registreres og arkiveres både enkeltvis og knyttes til en større sammenheng. (Haberstich, 2006, s. 66)

Opp igjennom årene har fotografiets identitet og verdi hatt forskjellige tilnærminger. Det var en tid da fotografiet ble sett på som objektivt og ensbetydende med sannhet. Det som var synlig i bildet gjenspeilet virkeligheten og fotografiets betydning. (Walden, 2006, s. 1245) Internasjonalt bemerket den såkalte *modernistiske formalismen* seg frem til 1970-tallet. Fotografiets særegnetrekk satt i sentrum og skulle fremheves. Fra 1980-tallet vokste det frem en ny tankegang som ikke nødvendigvis var opptatt av det mediespesifikke, men fotografiets samspill med samfunnsfunksjoner og -kontekst (Larsen & Lien, 2007, s. 10, 11, 275-286). Et fotografi er ofte en del av et større nettverk av fotografier og kan sees på som en informasjonsbærende enhet som kommuniserer til en mottaker. Fotografiet er derfor

avhengig av tolkning både fra fotograf og den iakttagende sin side. Når de som er avfotografert eller fotografen er ukjent kan derimot opprinnelige hensikt bli utfordrende å stadfeste. (Pedri, 2006, s. 1404) Dette viser at fotografiet er komplekst og ikke et enkelt speil av sannhet og virkelighet (Walden, 2006, s. 1250). Samtidig hevdes det at bildets identitet ikke kan defineres av kun ett element. Fotografiet er sammensatt fordi det er reproduktivt, har mange former og flere meninger avhengig av konteksten. (Batchen, 2002, s. 78, 106)

På grunn av det elektroniske paradigmeskiftet og den fundamentale forskjellen mellom det digitale og det analoge, har fotografiets identitet i nyere tid igjen blitt satt i søkelyset. Med grunnlag i hvordan fotografiet brukes i dagens samfunn, er en årsak at den digitale kulturen frambringer mange fotografer og mangfoldige kommunikasjonskanaler⁸ (Berger, 1998, s. 1). En annen årsak er at det i dag framstår et fokus på identitets- og samfunnsdannelse som fotografiet er del av. Dette plasserer fotografiet i en bredere (visuell) samfunnskontekst (Rose, 2001, s. 9-32). En tredje årsak er at et fotografi kan inneholde en overveldende mengde informasjon og detaljer men samtidig være tvetydig og avhengig av tolkning. Uten fotografiets opprinnelige kontekst risikerer fotografiet meningsløshet. (Berger, gjengitt etter Rexer, 2006, s. 120) Av disse grunner er kritiske fremgangsmåter og metoder nødvendig for å analysere og å skape mening i en eksplosjon av fotografisk materiale.

Terry Barrett har i flere tiår undervist og skrevet om å tolke, analysere, kritisere og forstå fotografiet (Barrett, 2012, s. vii). For å danne forståelse for et fotografi kan man i følge Barrett ikke kun fokusere på en tilnærming eller eksklusivt på fotografens intensjon. Den opprinnelige konteksten sammen med mangfoldige tilknyttede elementer må inkluderes. (Barrett, 2006, s. 805) Barrett definerer videre tre typer kontekst som et fotografi innehar. Disse er den iboende, originale og eksterne konteksten, og defineres som informasjonskilder som skal hjelpe til å forstå et fotografi. Barrett fremstiller et fotografi som et segment eller øyeblikk tatt ut i fra en større virkelighetskontekst, og ønsker å plassere fotografiet tilbake i den brede konteksten det ble skapt i. Samtidig ønsker han ikke å fremstille fotografiet som fakta fra virkeligheten, men en fotograf sin selektive bevaring av et øyeblikk. (Barrett, 1986, 1997, 2012)

Tabell 4 beskriver kun den iboende og originale konteksten. Dette på grunn av at disse er mest relevante for fotografiets faste og opprinnelige kontekst som er relevant for registrering

---

⁸ For eksempel smarttelefoner, sosiale medier og internett.

av metadata og oppgavens problemstilling. Den eksterne konteksten vil ikke inkluderes i denne oppgaven da den dreier seg om bruker- og publikumssiden som denne oppgaven er avgrenset mot.

Tabell 4 – Fotografiets kontekstinformasjon

Iboende (<i>internal</i>)	Motivinnhold: er knyttet til det synlige innholdet. Form: dreier seg om hvordan motivinnholdet er sammensatt visuelt ved komposisjon og gjennomføring. Det som er særegent og karakteristisk for fotografiet (som f.eks. dybdeskarphet, kornstørrelse, kontrast, skarphet, fokus og bruk av designprinsipper). Medium: er type uttrykksform (som f.eks. skrift, maleri eller fotografi). Fotografi inkluderer slikt som type kamera og linse. Den iboende konteksten krever derfor en viss kjennskap til det relevante emnet og fotofaglig kunnskap.
Original (<i>original</i>)	Opprinnelse og bakgrunns historien til fotografiet. Informasjon om fotografens intensjon og samfunnet på den tiden bildet ble tatt. Det som er ekskludert tas også i betraktning.

(Barrett, 1986, 2012)

2.6. Oppsummering

Da denne oppgaven dreier seg om fotoarkiv var det hensiktsmessig å fremlegge teori som er knyttet til flere aspekter av dette feltet, nemlig det digitale, arkiv- og fotofaglige. Ved å ta utgangspunkt i flere fagområder er intensjonen å få et bredt og inkluderende aspekt på kontekst. Problemstillingen *Hvordan bevares kontekst i fotoarkiv?*, tilnærmes med et teoristyrte grunnlag. I Tabell 5 har jeg ut i fra Teorikapittelet, oppsummert de sentrale hovedtemaene og -formålene som de forskjellige fagområdene vektlegger. Først er det nødvendig å forklare at i tillegg til temaene i Tabell 5, ble det identifisert tre temaer til. Disse er organisatorisk forvaltning, ekstern bruk og presentasjon, men de er ikke inkludert i denne oppgaven fordi de går inn under de avgrensede områdene.

Den generelle kontekstdefinisjonen fremhever den sammenhengen som ligger til grunne for å kunne tilegne forståelse for en ytring og dens produksjon. Nasjonale arkivfaglige standarder fremstiller kontekst som den opprinnelige sammenhengen og koblingene mellom arkivmaterialet. De internasjonale arkivfaglige definisjonene fremlegger at kontekst inkluderer opprinnelse og arkivfaglig praksis. Her strides det derimot om The Archival Bond (altså forbindelsene mellom arkivmateriale) er del av kontekst. Det digitale fremlegger både konkrete kontekstenheter og overordnede dimensjoner hvor kontekst oppstår. Disse bunner ut i det som er nødvendig for å støtte arkivfaglig praksis og behandling av arkivmaterialet, sammenhengen og innhold. Her er formålet å underbygge forståelighet, autentisitet og tillit til

arkivmaterialet. Fotofaglig kontekst har også fokus på at opprinnelse og opprinnelige sammenheng er av relevans for forståelighet. I tillegg er det et fokus på betydning gjennom iboende innholdsinformasjon og fotografens intensjon. Medium og form er noe fotografen bestemmer. Dette kan si noe om fotografens opprinnelige intensjon og kan derfor påvirke betydningsgrunnlaget. Ut ifra dette er det fire konkluderende hovedtemaer, nemlig sammenheng, opprinnelse, intern behandling og innhold.

Tabell 5 – Oppsummerende teoretiske hovedtemaer for kontekst

Generell	Arkivfaglig	Fotofaglig
Sammenheng	Opprinnelige sammenheng Koblinger	Opprinnelige sammenheng
Opprinnelse	Opprinnelse Proveniens, opphav	Opprinnelse Fotografens intensjon
	Intern behandling	
	Innhold Komposisjon	Iboende innholdsinformasjon
Formål		
Forståelighet	Forståelighet Autentisitet Tillit	Forståelighet Betydning

3. Metode

Metode legger grunnlag for å forstå hvordan forskning er gjennomført. Ved å følge ”en bestemt vei til et mål” (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2010, s. 29) kan tilliten til forskningen styrkes. Dette inkluderer hvordan informasjon om virkelighetens forhold og prosesser innhentes, hvordan å analysere informasjon og hva det sier om forutinntatte antakelser og om samfunnet (Johannessen et al., 2010, s. 29, 30). Dette kapittelet vil derfor gjennomgå denne oppgavens valgte metode.

3.1. Casestudie

Jeg vil i denne oppgaven gjennomføre et casestudie for å belyse problemstillingen, *Hvordan bevarer kontekst i fotoarkiv?* Det ønskes en helhetlig forståelse for det særegne ved bevaring av kontekst i fotoarkiv, og problemstillingen skal avdekke opplevelser og gjennomføring i virkeligheten (Dalland, 2017, s. 111-114). Robert Yin definerer casestudie som en gjennomgående empirisk undersøkelse, i omgivelsene til et aktuelt, men ofte *uklart* fenomen (Yin, 2009, s. 18). Ut i fra dette er casestudie relevant for å undersøke den noe uklare

tilnærmingen til bevaring av kontekst i fotoarkiv. Yin har utviklet en metodisk fremgangsmåte for gjennomføring av casestudier med fem faser. Disse er problemstilling, teoretiske antakelser, analyseenheter, logisk sammenheng mellom data og antakelser samt bruk av kriterier for å tolke funnene. Denne fremgangsmåten er teoristyrte og leder som regel enten til å beholde eksisterende teori, omarbeiding av teori eller å lage en helt ny teori. (Yin, gjengitt etter Johannessen et al., 2010, s. 86, 87)

3.2. Datainnsamling

Denne oppgaven vil følge det Yin kaller flercasesdesign med en analyseenhet hvorpå analyseenheten er bevaring og registrering av kontekstinformasjon i fotoarkiv (Yin, gjengitt etter Johannessen et al., 2010, s. 88; Yin, 2009, s. 46). Casene er de utvalgte fotoarkivene hvor bevaring av kontekst foregår og som derfor her blir gjenstand for granskning. Datainnsamling vil komme fra to type kilder.

Den første tilnærmingen til datainnsamling er kvalitative intervjuer. Kvalitative intervjuer har som formål å prøve å forstå noe i dybden, og egner seg derfor i denne undersøkelsen da intensjonen er å få en grundig og helhetlig innsikt i hvordan kontekst bevares i fotoarkiv. Det ønskes derfor å innhente beskrivende, strukturert og detaljert informasjon fra intervjuobjekter om deres opplevelser og handlinger når det gjelder problemstillingen. Det er imidlertid viktig å ikke ha for mange intervjuobjekter, nettopp fordi problemstillingen skal undersøkes grundig, noe som krever fokus og tid.

Det fremsto derfor naturlig for meg at denne undersøkelsen krevde intervjuobjekter fra feltet, ergo fotoarkiv. Datainnsamling direkte fra primærkilden, ved erfarne fagpersoner som daglig arbeider med fotoarkiv er derfor en meget relevant og nyttig kilde for informasjon. Intervjuene har den hensikt å belyse og tilegne kunnskap om problemstillingen, samtidig som svarene ikke skal reflektere over personlige meninger.

På grunn av at det brukes en teoristyrte tilnærming er intervju spørsmål formet ut i fra tidligere forskning og standarder, som jeg mener har potensiale for å avdekke behandling av kontekst. Her har spesielt Beaudoin (2012b) sine spørsmål i *A Framework for Contextual Metadata Used in the Digital Preservation of Cultural Objects* (Beaudoin, 2012b) og *ABM-skrift # 51 – Utvalgspinsipper for fotografi* (Torgnesskar, 2008) vært til inspirasjon. Intervjuene skal derfor belyse opplysninger om arbeid, fremgangsmåte og hvordan intervjuobjektene handler på vegne av arkivinstitusjonen (Dalland, 2017, s. 151, 164, 165;

Johannessen et al., 2010, s. 135). Ved analyse og tolkning av det innsamlede datamaterialet ønskes det å avdekke fagmiljøets tilnærmingen til de teoretiske utgangspunktene i Tabell 6, og å få en forståelse for tema.

Den andre typen kilde er direkte fra fotoarkivene sine fotoarkiveringsprogram. Dette visste jeg ikke om jeg ville få tilgang til på forhånd, men ved forespørsel fikk jeg skjermbilder av systemgrensesnittet (presentert i tilfeldig rekkefølge i Vedlegg 4-7) fra alle de deltagende arkivinstusjonene. Hensikten er at analyse av fotoarkiveringsprogram og metadatafelt skal avdekke hvilken metadata og type kontekst som kan registreres i praksis. Jeg har også innhentet tillatelse fra produsenten av fotoarkiveringsprogrammet.

3.3. Gjennomføring av datainnsamling

Valg av intervjuobjekter har først og fremst grunnlag i at de forespurte arkivinstusjonene har substansielle fotoarkiv og erfarne fotoarkivarer. Jeg kontaktet fire fotoarkivarer fra fire arkivinstusjoner for å finne ut om de var villige til å la seg intervju. Alle sa seg villig til å delta. Av personverngrunner og for å følge NSD sine retningslinjer (NSD, udatert), er de deltagende fotoarkivarene altså fagpersonene og arkivinstusjonene anonymisert.

Intervjuobjekt omtales videre om både selve arkivinstusjon og deltagende fotoarkivar, hvorpå det er fotoarkivaren som er informant på vegne av arkivinstusjonen. Videre i teksten vil intervjuobjekt og arkivinstusjon brukes synonymt og de individuelle arkivinstusjon vi videre kalles FA-1, FA-2, FA-3 og FA-4.

Alle intervjuobjektene fikk på forhånd en kort innføring på tema, i tillegg til annen formell informasjon. Dette var viktig for at intervjuobjektene skulle være klar over hva intervjuet dreide seg om, og for å få samtykke til å bruke den innsamlede dataen til denne oppgaven.

Da det var ønskelig å samle data fra feltet var det naturlig å gjennomføre intervjuene på arbeidsplassene til intervjuobjektene. Intervjuene ble alle gjennomført i en setting hvor det ikke var avbrytelser og de varte fra 1 til 1,5 time. Intervjuprosessen bestod av at jeg stilte spørsmål, hvorpå informantene fikk prate fritt og så utfyllende de ville. Jeg avbrøt ikke, men kom med oppfølgingsspørsmål der det var relevant. Alle informantene ble under intervjuet spurt om det var mulig å få tilgang til et skjermbilde av systemgrensesnittet til det digitale arkiveringsprogrammet. Dette fikk jeg fra samtlige arkivinstusjoner, slik at jeg i ettertid kunne undersøke hvilke metadatafelt de bruker i praksis (Se Vedlegg 4-7).

Under intervjuet tok jeg kun notater for hånd. Etter intervjuene renskrev jeg notatene i

t tillegg til at jeg lagde rapporter om gjennomføring og andre inntrykk. Vedlegg 3 viser bakgrunnsinformasjon om hvert enkelt intervjuobjekt.

3.4. Dataanalyse

Analysen av den innsamlede dataen vil baseres på teoristyrte tilnærming. Det vil si at den innsamlede dataen blir satt i sammenheng med teori. Yin påpeker at en hvordan-problemstilling slik som i denne oppgaven, gjør at man velger ut den mest relevante dataen. Noe som tilsier at ikke all innsamlet data nødvendigvis benyttes (Yin, gjengitt etter Johannessen et al., 2010, s. 207, 208). Før påbegynt analyse av skjermbildene (Se Vedlegg 4-7) forestilte jeg meg at ikke alle metadatafeltene i systemgrensesnittene ville være relevante for kontekst. Derfor forventet jeg ikke å inkludere alle metadatafeltene fra systemgrensesnittene i denne oppgaven.

Analysestrategien er å forsøke og finne et mønster i den innsamlede dataen ved hjelp av de teoretiske utgangspunktene i Tabell 6. Dataen vil analyseres og tolkes for så å se om mønsteret ligner de teoretiske utgangspunktene.

Da denne oppgaven består av to forskjellige typer datainnsamling, er det nødvendig å nytte to forskjellige tilnærminger til dataanalyse. Tabell 6 viser inndelingen av disse. Intervjudelen vil sammenlignes med de teoristyrte temaene, da det her dreier seg om å forstå situasjon og handling i fotoarkiv i dybden (Se Tabell 6: Intervjuanalyse). Analyse av systemgrensesnittet skal avdekke bruk av metadata, og krever en mer spesifisert og teknisk tilnærming (Se Tabell 6: Systemgrensesnittanalyse). Utgangspunkt for dataanalyse av systemgrensesnittet vil inkludere å systematisere metadatafeltene. Jeg vil derfor sammenligne metadatafeltene i systemgrensesnittet med Lee (2011) sine ni kontekstenheter. Disse mener Lee er minimumskravet for å kunne dokumentere den omfattende konteksten til digitale objekter, slik at de er forståelige. Jeg vil hevde at Lee sitt rammeverk er konkret og derfor meget egnet og overførbart på metadatafeltene som brukes i systemgrensesnittet. Mitt utgangspunkt for å kunne analysere og tolke metadatafeltene i systemgrensesnittet, for så å matche de til Lee sine kontekstenheter, er basert på teoretisk kunnskap og Standard for Fotokatalogisering. Alle de deltagende arkivinstitusjonene sier at systemgrensesnittet er basert på de obligatoriske feltene fra Standard for Fotokatalogisering, og denne er derfor brukt for å kunne forstå og tolke hva de individuelle metadatafeltene i systemgrensesnittet betyr.

En fordel ved at denne oppgaven har fire caser er at det er mulig å forsterke funn ut ifra hvor mange av de enkelte casene som er forenlig med de teoretiske utgangspunktene (Yin, gjengitt etter Johannessen et al., 2010, s. 208). Samtidig som de kvalitative intervjuene vil kunne kontrolleres og sammenlignes opp mot systemgrensesnittet.

Tabell 6 – Utgangspunkter for dataanalyse

Teoretiske utgangspunkter	Intervjuanalyse	Systemgrensesnittanalyse
Sammenheng	<ul style="list-style-type: none"> • Opprinnelige sammenheng • Koblinger 	<ul style="list-style-type: none"> • Objekt • Koblinger
Opprinnelse	<ul style="list-style-type: none"> • Proveniens • Opphav • Fotografens intensjon 	<ul style="list-style-type: none"> • Hensikt • Tid • Sted
Intern behandling	<ul style="list-style-type: none"> • Intern bruk • Forandringer 	<ul style="list-style-type: none"> • Agent • Hendelse • Tid
Innhold	<ul style="list-style-type: none"> • Emne- & motivinnhold • Medium • Form 	<ul style="list-style-type: none"> • Form • Emne/abstraksjon

Teoretiske utgangspunkter og Intervjuanalysen har grunnlag i de konkluderende hovedtemaene som avdekkes i Teorikapittelet og Tabell 5. Teoretiske utgangspunkter er de overordnede hovedtemaene mens Intervjuanalysen inkluderer undertemaer.

Systemgrensesnittanalyse viser hvor Lee sine kontekstenheter plasseres i de Teoretiske utgangspunkter.

3.5. Bevissthet ved metodevalg og -begrensninger

Det er ønskelig at kvaliteten på både data og resultater av forskningen skal være sett på som pålitelig, troverdig, overførbart og etterprøvbart (Johannessen et al., 2010, s. 229). Derfor er et grundig forarbeid, samt oppmerksomhet og åpenhet om gjennomføring av forskningen essensielt.

Flere caser kan også skape utfordringer. For det første fordi hvert enkelt intervju aldri kan bli gjennomført helt likt, og noen intervjuer vil være mer fruktbare enn andre. For det andre fordi tolkningsaspektet til kvalitative intervjuer skaper rom for potensiell misforståelse og feiltolkning. (Dalland, 2017, s. 120, 142, 153) Den som utfører intervjuet har derfor flere utfordringer ved gjennomføring av kvalitativ tilnærming.

Det har vært viktig for meg å være åpen om at valg av problemstilling både har bakgrunn i, og er en utfordring fordi jeg arbeider på en av de deltagende arkivinstitusjonene. Min erfaring fra feltet har lagt grunnlag for et ønske om å bevisst kunne bevare *denne viktige konteksten*. Samtidig som det å inkludere arkivinstitusjonen jeg arbeider på i undersøkelsen skaper en fare for at min eksisterende kunnskap kan farge analyse av intervju og gjennomføring av denne oppgaven. Dette har jeg forsøkt å unngå ved at intervjuet ble gjennomført med samme tilnærming som de andre intervjuene, og jeg har prøvd å behandle situasjonen som om jeg ikke har kjennskap til institusjonens praksis. Denne arkivinstitusjonen har et substansielt fotoarkiv og det var derfor essensielt å inkludere den i casestudiet.

4. Presentasjon av funn

I dette kapittelet vil jeg legge frem funn av innsamlet data fra intervju og systemgrensesnitt. Intervjuene har som hensikt å avdekke gjennomføring og bevissthet rundt bevaring av kontekst i fotoarkiv. Skjermbildene (Vedlegg 4-7) skal avdekke hvilke kontekstrelevante metadatafelt som er implementert i systemgrensesnittene. Dette avdekker registrering av kontekst, hvilken kontekst som kan bevares med et digitalt objekt samt belyser problemstillingen *Hvordan bevares kontekst i fotoarkiv?* og delspørsmålet *Hvilken kontekst vektlegges i praksis?*

Etter gjennomføring av intervjuene kom det frem at jeg manglet nødvendig informasjon for å helhetlig belyse problemstillingen. Derfor sendte jeg tilleggsspørsmål (Vedlegg 2) til de deltagende arkivinstitusjonene som de svarte på via e-post.

Da dette casestudiet er basert på teori vil funnene kategoriseres etter Teorikapittelets konkluderende hovedtemaer, altså sammenheng, opprinnelse, intern behandling og innhold. For hvert hovedtema vil først funnene fra intervjudelen presenteres, etterfulgt av funn fra systemgrensesnittene. Skjermbildene er analysert opp mot Lee (2011) sine kontekstenheter og presentert i tabeller med tilhørende metadatafelt fra systemgrensesnittene. Dette følges opp med forklarende beskrivelser.

4.1. Sammenheng og forbindelser

En utfordring som alle arkivinstitusjonene står ovenfor er avlevering av uordnede arkiv fra arkivskaper. Det foreligger retningslinjer for ordning ved avlevering, men dette blir ikke

alltid fulgt fra arkivskapers side. Samtlige av arkivinstitusjonene påpeker at deres innfallsvinkel til uordnet arkivmateriale er *å ordne etter beste måte*, noe som gjør at praksisen varierer. Samtidig gjør lite ressurser at arkivinstitusjonene som regel ikke har mulighet til å etterspørre informasjon.

Arkivinstitusjonene har som oftest å gjøre med tre tilfeller av fotografisk arkivmateriale. Dette er enkeltfotografier, større fotoarkiv som er del av skriftbaserte arkiver eller rene fotoarkiv. Fremgangsmåten og praksisen for hvordan dette skal behandles følges ikke alltid likt. Felles nevner hos arkivinstitusjonene er at enkeltfotografier har en tendens til å bli liggende med resten av arkivet, altså i sin opprinnelige sammenheng. Større fotosamlinger blir som oftest tatt ut av det originale arkivet og plassert i fotoarkivet. Alle arkivinstitusjonene uttrykker at det uansett er avgjørende at den opprinnelige sammenhengen bevares med arkivmaterialet og knyttes til det digitale objektet.

Samtlige arkivinstitusjoner gjennomfører systematiserte digitaliseringsprosjekter og forteller at ved digitalisering bevares originalmateriale, og ingenting kasseres. Samtidig har formidling, etterspørsel og bestillinger en tendens til å styre hva som blir digitalisert ved FA-1, -2 og -4. Digitalisering ved etterspørsel har ført til at mange enkeltfotografier tas ut av den opprinnelige sammenhengen, digitaliseres og registreres på enkeltnivå i det digitale fotoarkivet. FA-3 er den eneste arkivinstitusjonen som understreker at de ikke har krav om at materialet skal registreres på enkeltnivå, kun på serienivå. FA-1, -2 og -4 framstiller at de nødvendigvis ikke har et mål om å digitalisere alt, kun et representativt utvalg. Dette begrunnes med at de hverken har ressurser eller finansiering til å digitalisere alt. FA-3 som forteller at de digitaliserer *alt*, sier at de sparer ressurser ved å ikke bruke tid på langtekkelige utvalgsprosesser.

Alle arkivinstitusjonene har både analoge og digitale versjoner, duplikater og kopier av fotografier. Hvorpå det opprettholdes koblinger til det tilhørende arkivet. Forbindelser til annet tilhørende arkivmateriale blir derimot ikke opprettholdt. Tross i at FA-3 sier at de gjennomfører digitalisering av alt arkivmateriale så blir ikke forbindelser mellom arkivmateriale opprettholdt, kun til det overordnede arkivet. FA-1 og -2 uttrykker at i teorien skal de opprettholde koblinger mellom arkivmaterialet, men innrømmer at dette i alt for stor grad ikke er tilfellet når det kommer til det digitale. Ingen av arkivinstitusjonene har kjennskap til om tilhørende eller lignende arkivmateriale finnes hos andre institusjoner.

Samtlige arkivinstitusjoner understreker at faren er at man sitter igjen med løse enkeltfotografier med lite informasjon og uten sammenheng.

Når det gjelder systemgrensesnittet er kontekstenhetene Objekt og Koblinger plassert inn under sammenheng. Dette er fordi de underbygger et avgrenset unikt identifiserbart digitalt objekt, samtidig som det bevarer sammenheng og knytter forbindelser til tilhørende arkivmateriale.

Tabell 7 – Objekt

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Bildenummer	Identifikator		

Det digitale objektet i seg selv er fotografiet, og det er derfor en forutsetning at dette foreligger for bevaring. FA-1 og -2 har egne metadatafelt for å registrere unik-id, derimot har ikke FA-3 og -4 slike metadatafelt. Allikevel kommer det frem av skjermbildene at filnavnene som brukes av FA-3 og -4, fremstår som unike. Unike identifikaasjonsnummer for de digitale objektene er nyttet av alle arkivinstitusjonene.

Tabell 8 – Koblinger

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Arkivnavn Bildetittel Tidligere betegnelse	Undersamling Tittel Hierarkinivå Klassifikasjon*	Arkivnavn Tittel Originaltittel	Kilde

* Knyttet til flere kontekstenheter

Samtlige arkivinstitusjoner har metadatafelt som synliggjør koblinger til tilhørende arkiv/samling ved arkivnavn, undersamling eller kilde. FA-1, -2 og -3 bruker arkivnavn og bildetittel. Dette kan reflektere arkivinnhold og knytte forbindelser til sammenhengen arkivmaterialet er en del av. Derimot er det bare FA-2 som har mulighet for å registrere hierarkinivå. FA-2 er også den eneste som har metadatafelt for klassifikasjon.

Klassifikasjonssystem og -koder kan vise til både hierarki og funksjon som underbygger den større sammenhengen og forhold til annet arkivmateriale.

4.2. Opprinnelse og hensikt

Samtlige arkivinstitusjoner understreker at retningslinjer og avtaler om avlevering foreligger, men rutiner blir ikke alltid etterfulgt. Alle arkivinstitusjonene ønsker så mye informasjon som mulig for å bevare opphav, men erkjenner at de ikke alltid har kjennskap til proveniens. Den generelle tilnærmingen er at om de har ressurser og tid så prøver de å tilegne seg mer informasjon, men innrømmer at dette skjer veldig sjeldent. Arkivinstitusjonene forklarer at proveniens er arkivskaper, fotograf, opprinnelse, historie om bruk og den generelle konteksten. Utfyllende informasjon arkivinstitusjonene har om arkivskaper registreres i ASTA, ellers registreres ikke noe utover *navn* på arkivskaper.

FA-4 forteller at det er varierende informasjon som er knyttet til arkivmaterialet. Fokus på hva som er viktig å dokumentere har vært ulikt opp igjennom årene. Dette har resultert i at arkivmateriale har forskjellig type tilknyttet informasjon som ikke nødvendigvis underbygger proveniens. I de tilfellene der proveniens mangler, er det i dag allikevel en overensstemmelse blant arkivinstitusjonene om at arkivmaterialet fortsatt legges til i arkivet med *ukjent* proveniens. Dette begrunner FA-2 med at det fortsatt kan ha verdi for noen og FA-3 sier at ”ett enkelt bilde kan være brukt i mange sammenhenger”.

I systemgrensesnittet er kontekstenhetene Hensikt, Tid og Sted knyttet til opprinnelse. Dette er fordi disse kontekstenhetene støtter opphavsgrunnlag og intensjon. Samtidig som det knytter skapende tid og sted til det digitale objektet.

Tabell 9 – Hensikt

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Lisens	Lisens	Lisens	CC lisens
Eierinstitusjon	Klausul/	Klausul	Organisasjon
Fotograf	opphavsrett	Opphavsrett	Fotograf
	Opphav/ eierskap	Fotograf	Referanse
	Fotograf		
	Klassifikasjon*		

* Knyttet til flere kontekstenheter

Metadatafelt som støtter opphavsrett, lisens eller klausulering finnes hos alle arkivinstusjonene.⁹ Dette fremhever opprinnelsesgrunnlag, restriksjoner og skapers rettigheter. Klassifikasjon kan også henvise til opprinnelse ved for eksempel funksjon, mens referanse kan gjelde den opprinnelige hensikt. Men det er kun FA-2 og -4 som har slike metadatafelt. Eierinstusjon, opphav/eierskap, fotograf og organisasjon legger forutsetninger for den opprinnelige hensikten. Alle arkivinstusjonene har metadatafelt som støtter dette, men kun med enkel registrering, som navn.

Tabell 10 – Tid*

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Tidsangivelse År	Tidsperiode Fra dato Til dato	Datering	Datering fra Datering til

* Knyttet til både opprinnelse og intern behandling

Tid gjelder i dette tilfellet ikke i forhold til når det digitale objektet ble registrert i fotoarkiveringsprogrammet, men når det digitale objektet ble skapt. FA-2 og -4 har adskilte metadatafelt for fra og til dato mens FA-1 og -3 kun har et enkelt metadatafelt for tidsangivelse, år eller datering. Tid for å stadfeste da det digitale objektet ble skapt er representert hos alle arkivinstusjonene.

Tabell 11 – Sted

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Land	Sted	Adresse/område	Sted
Avbildet sted	Kommune	Kommune	Kommune
Breddegrad	Fylke	Fylke	Fylke
Lengdegrad	Land	Land	Land
	GPS-data		

⁹ Opphavsrett er den rett den skapende person eller organisasjon har til åndsverket (Åndsverkloven, 1961, §§1, 2; Lund & Lassen, 2012) Åndsverk er "litterære, vitenskapelige eller kunstneriske verk av enhver art og uansett uttryksmåte og uttrykksform", se åndsverkloven (1961) §1 for liste. – Lisens gjelder her tillatelse eller restriksjoner for å anvende fotografisk arkivmateriale (Lund, 2009b). Både creative commons og copyright inkluderes her. Creative commons skal gjøre bruk av verk enklere og lovlig ved å tilegne verkene forskjellige creative commons som beskriver hvordan bildet kan brukes av andre (Welde, 2016). – Copyright er den amerikanske og engelske versjonen av opphavsrett (Lund, 2009a). – Klausulering er betingelser, forbehold og tilleggsbestemmelser (Torvund, 2014).

Metadatafelt om sted knyttes i dette tilfellet til det opprinnelige stedet der det digitale objektet ble skapt, nemlig stedet hvor fotografiet ble tatt og det stedet som er i fotografiet. Alle arkivinstitusjonene har metadatafelt som sted, adresse, kommune, fylke og land. Samtidig er det relevant å påpeke at adresser, områder og grenser kan forandre seg. Derfor kan metadatafelt som breddegrad, lengdegrad og GPS-data som FA-1 og -2 inkluderer være lønnsomt.

4.3. Intern behandling og hendelser

Alle arkivinstitusjonene bruker til en viss grad standarder og retningslinjer. Dette styres av lovverk eller mandat. Ved behandling av arkivmaterialet har FA-1 og -3 (som er offentlige) en tendens til å forholde seg til tekstbaserte standarder, og bruker Norsk Allment Arkivskjema i tillegg til det som er obligatorisk i Standard for Fotokatalogisering. FA-2 og -4 (som er private) står mer fritt ved bruk av standarder. Videre sier FA-2 og -4 at de forholder seg til det som er obligatorisk i Standard for Fotokatalogisering, men understreker at den er utdatert. På grunn av dette er de meget opptatt av å aktivt følge med på utviklingen i fagmiljøet.

FA-1 påpeker at behandling og tilføyning av metadata er en kontinuerlig prosess. Alle arkivinstitusjonene tilføyer ny informasjon de eventuelt får i ettertid, spesielt om den opprinnelige konteksten og innholdsinformasjon. FA-2 uttaler at ”et bilde er aldri ferdig registrert” og understreker den generelle konsensusen om at arkivmateriale krever konstant oppdatering og behandling.

Alle arkivinstitusjonene fremlegger at de bruker digitale fotoarkiveringsprogrammer som automatisk registrerer teknisk metadata, spesielt logging av tid, dato eller hvem som legger til fotografiet for første gang. Samtidig erkjennes det at det ikke gjennomføres loggføring av generell behandling av arkivmateriale. Hvem som i ettertid har åpnet og/ eller lagret filen, hva de har gjort og når, registreres ikke.

Når det gjelder systemgrensesnittet er kontekstenhetene Agent, Hendelse og Tid relevante for intern behandling. Dette på grunn av at det knytter en bevisst behandlende enhet, aktivitet og hva som har skjedd med det digitale objektet til en gitt tid. Dette underbygger etterprøvbarehet og styrker autentisitet og tillit til arkivinstitusjonene og arkivmaterialet.

Tabell 12 –Agent

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Opprettet av	Registrator	Registrator	

Alle arkivinstitusjonene bortsett fra FA-4, har metadatafelt for registrering av hvem som la inn det digitale objektet første gang eller en registrator.

Tabell 13 – Hendelse

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Internmerknad generelt	Aksesjon/ tilvekst Behandling Bruk		

Hendelser er viktig for å underbygge behandlingshistorikken. FA-2 er den eneste arkivinstitusjonen som har metadatafelt med mulighet for registrering av hendelser ved aksesjon/ tilvekst, behandling og bruk. FA-1 kan potensielt registrere hendelser i metadatafelt for internmerknad. FA-3 og -4 har ikke metadatafelt for hendelser.

Tabell 14 –Tid*

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Opprettet Endret	Aksesjonsdato		

* Knyttet til både opprinnelse og intern behandling

Tid er i dette tilfellet til bruk ved behandling av arkivmateriale, slik som ved en hendelse. FA-1 og -2, som har metadatafelt for hendelser har også respektive metadatafelt for tid. FA-3 og -4 som ikke har metadatafelt for hendelser, har ikke metadatafelt for tid.

4.4. Innhold, form og medium

Alle arkivinstitusjonene bruker et fotoarkiveringsprogram som kan tilrettelegges etter Standard for Fotokatalogisering (Oulie & Torgnesskar, 2009, s. 53). Samtidig har arkivinstitusjonene (per dags dato), ingen minimumskrav eller -standard for tilknyttet metadata utover det Standard for Fotokatalogisering anbefaler. FA-2 og -4 nevner dog at de

holder på å utarbeide retningslinjer for minimumskrav. Samtlige arkivinstitusjoner ønsker å legge til så mye informasjon som mulig og det påpekes at metadata tilføyes kontinuerlig.

Alle arkivinstitusjonene bruker emneord, men ingen med samme standardiserte emneordliste. FA-2 bruker en blanding av nasjonale og internasjonale standarder. FA-1 og -4 bruker emneordlister som er utviklet internt. Skjønt disse er laget av tidligere kollegaer og bakgrunnen for utviklingen av disse er ukjent. FA-3 bruker fritekst for både beskrivelse og emneord. Samtlige arkivinstitusjoner benytter emneord og fritekst beskrivelse som er hensiktsmessig for å dokumentere motiv- og emneinnhold. Det er en konsensus at det ideelle hadde vært felles standard for emneord.

Arkivinstitusjonene uttrykker at utfyllende informasjon om fotografiets form og medium ikke beskrives. Unntaket er type fotografisk originalmateriale, som for eksempel sort/hvit negativ, fargefilm eller glassplate. Arkivinstitusjonene forteller at utover dette bevares ingenting om fotografiske særegne trekk.

I systemgrensesnittet støtter kontekstenhetene Form og Emne/abstraksjon innhold. Dette fordi de bidrar til informasjon om fotografimediets uttrykksform, særegenhet, motiv- og emneinnhold. Dette medvirker til betydnings-danning.

Tabell 15 – Form

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Foto original	Material-beskrivelse	Originalformat	Type
Fototype	Mål		Originalmateriale
Format størrelse			
Arkivfilens størrelse			
Digitaliserings-metode			

Metadatafelt for beskrivelse av fysisk arkivmateriale er representert da alle arkivinstitusjonene har substansielle analoge fotoarkiv. Foto original, fototype, materialbeskrivelse, originalformat, type og originalmateriale fremlegger alle hva slags type fotografisk uttrykksform som forbindes med det digitale objektet. Samtidig har kun FA-1 og -2 metadatafelt for format størrelse, arkivfilens størrelse og mål, mens det er kun FA-1 som registrerer digitaliseringsmetode.

Tabell 16 – Emne/ abstraksjon

Metadatafelt			
FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Motiv	Motiv-/innholds-	Beskrivelse	Bildetekst
Motivtype	beskrivelse	Emneord	Kategori
Nøkkelord	Klassifikasjon*	Avbildet person	Emne
Personnavn	Emneord		
Egennavn	Navn knyttet til motiv/innhold		

* Knyttet til flere kontekstenheter

Alle arkivinstitusjonene har metadatafelt som både muliggjør bruk av fritekst og emneordlister for å beskrive motiv. Dessuten har alle arkivinstitusjonene bortsett fra FA-3 inndelte overordnede kategorier som motivtype, klassifikasjon og kategori. Klassifikasjon kan her reflektere motiv- og emneinnhold. Samtlige arkivinstitusjoner bortsett fra FA-4 har i tillegg egne metadatafelt for personnavn, egennavn, navn knyttet til motiv/innhold og avbildet person.

5. Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg med grunnlag i den innsamlede dataen fra det foregående kapittelet belyse problemstillingen *Hvordan bevares kontekst i fotoarkiv?* og delspørsmålet *I hvilken grad gjenspeiles teori i praksis?* Dette ved analyse og drøfting av funn opp mot Teorikapittelets innhold med intensjon om å sette problemstillingen i en større sammenheng.

Kontekst har ut i fra teori, formål som autentisitet, tillit, forståelighet og betydning. Det er derfor i dette kapittelet valgt å oppsummere hovedfunnene for så å lede diskusjonen inn under de teoribasert formålene for kontekst. Dette for å sammenligne og sette funn og problemstilling i sammenheng med teori.

5.1. Hovedfunn

Under følger hovedfunnene. Tabell 17 inneholder hovedfunn om sammenheng, Tabell 18 om opprinnelse, Tabell 19 om intern behandling og Tabell 20 om innhold.

Tabell 17 – Sammenheng

- a) Arkivinstusjonene mottar mye uordnet arkivmateriale og har ingen felles tilnærming til praksis (ordning og digitalisering).
- b) Arkivinstusjonene ordner etter beste måte.
- c) Arkivinstusjonene innhenter ikke informasjon om avlevert arkivmateriale i ettertid på grunn av lite ressurser.
- d) Unik identifikasjon knyttes til de digitale objektene i fotoarkiveringsprogrammet.
- e) Opprettholdt sammenheng og koblinger:
  - Enkeltfotografier blir liggende i den opprinnelige sammenhengen.
  - Ved digitalisering opprettholdes koblinger til originalmateriale og tilhørende arkiv.
- f) Manglende sammenheng og koblinger:
  - Større fotosamlinger tas ut av den opprinnelige sammenhengen og plasseres i fotoarkivet. Opprettholdt kobling til den opprinnelige sammenhengen er varierende.
  - Digitalisering ved etterspørsel og utvalg skiller enkeltfotografier fra den opprinnelige sammenhengen. Ved digitalisering opprettholdes ikke koblinger til tilhørende arkivmateriale.

Tabell 18 – Opprinnelse

- a) Opphav er viktig for arkivinstusjonene.
- b) Arkivinstusjonene erkjenner at de ofte ikke får utfyllende informasjon om opprinnelse. På grunn av lite ressurser må de ta til takke med den informasjonen de får ved avlevering.
- c) Arkivmateriale uten proveniens betraktes også som bevaringsverdig.
- d) I fotoarkiveringsprogrammet er det flere registreringsmuligheter for metadata knyttet til opprinnelse (arkivskaper, fotograf og eier), hensikt, restriksjoner og rettigheter (lisens, opphavsrett og klausulering).
- e) Informasjon om fotografens opprinnelige intensjon, registreres ikke.

Tabell 19 – Intern behandling

- a) Arkivinstusjonene påpeker at kontinuerlig behandling og registrering av digitalt arkivmateriale er nødvendig.
- b) Arkivinstusjonene bruker digitale fotoarkiveringsprogram med potensiale for automatisk metadatafangst, men dette benyttes minimalt.
- c) I fotoarkiveringsprogrammet registreres (opprinnelige) registrator og tidspunkt.
- d) Arkivinstusjonene fokuserer ikke på registrering av bruk og forandringer på arkivmateriale. Behandlingshistorikk er derfor ikke-eksisterende.
- e) Inkonsekvent tilnærming til tekstbaserte og fototilpassede standarder skaper et planløst og rotete utgangspunkt for å dokumentere behandling av arkivmateriale.

Tabell 20 – Innhold

a)	Arkivinstusjonene har ingen metadata minimumskrav for registrering av innhold.
b)	Obligatorisk metadata fra Standard for Fotokatalogisering brukes som utgangspunkt og mal for metadatafelt i fotoarkiveringsprogrammet.
c)	I fotoarkiveringsprogrammet er emneord og fritekstbeskrivelser om motiv- og emneinnhold vektlagt.
d)	Ingen av arkivinstusjonene bruker samme emneordliste.
e)	I fotoarkiveringsprogrammet registreres fysisk materialtype.
f)	I fotoarkiveringsprogrammet registreres ikke beskrivelser om medium og form.

5.2. Autentisitet og tillit

Arkivfaget har både før og etter det digitale paradigmeskiftet erklært sin tilknytning til autentisitet som et fundamentalt krav til arkivmateriale. Arkivfaglige standarder og retningslinjer knytter opprettholdt autentisitet og integritet til at arkivmaterialet ikke har blitt forandret uautorisert (Riksarkivaren, 2012; Riksarkivet, 2008). InterPARES og SAA sine kontekstdefinisjoner vektlegger både arkivfagligrammeverk og praksis som del av kontekst (Context, 2017; Pearce-Moses, 2005, s. 90). Disse tilnærmingene er altomfattende og gir et tydelig bilde av det intrikate nettverket som ligger til grunne for tilfredsstillende bevaring av kontekst og adekvate arkiv. Det som gjør dette problematisk er som vist av Tabell 17 funn a) og c), at arkivinstusjonenes største utfordringer er avlevering av uordnet fotografisk arkivmateriale med lite tilknyttet informasjon. Dette kan tyde på at kontekst vektlegges forskjellig i arkivdanning og langtidsbevaring. Samtlige arkivinstusjoner understreker at deres retningslinjer sjelden blir fulgt fra arkivskapers side. Ut i fra disse funnene synes jeg det skurrer når det kommer til prioritering av fotografisk arkivmateriale. Dette indikerer at det ikke er solide eller håndhevede retningslinjer for hvordan fotografisk arkivmateriale skal håndteres, hverken fra arkivskaper eller bevaringsinstusjonen sin side.

Sett i lys av manglende prioritering og rammeverk er det mulig at Lee (2011, s. 110, 111) sin kontekstenhet, Hensikt kan brukes til å fremheve og forsterke grunnlaget til verdig fotografisk arkivmateriale. Nettopp ved å tilknytte et hensiktsmessig fundament til arkivmaterialet. Her kan det dras paralleller til SAA sin kontekstdefinisjon ”The organizational, functional and operational circumstances surrounding materials” (Pearce-Moses, 2005, s. 90). Denne definisjonen fremhever kontekst som noe som knytter arkivmaterialets omstendigheter til et fundament og en hensikt. Tabell 18 funn d)

understreker at fotoarkiveringsprogrammet har flere metadatafelt som støtter hensikt ved rettigheter og restriksjoner.

ABM-utvikling utarbeidet i sin tid fagspesifikke ABM-skrifter for bevaring og forvaltning av fotoarkiv, noe som inkluderer Standard for Fotokatalogisering (Torgnesskar et al., 2008). Flere av arkivinstitusjonene understreker at med den kontinuerlige elektroniske utviklingen og uten fokus på proaktiv oppdatering har Standard for Fotokatalogisering og de andre fotospesifikke skriftene blitt utdatert. Det kan derfor tenkes at en konsekvens av svak forankring i gjeldende mandat, utdaterte retningslinjer og uoversiktlig praksis har medvirket til bruk av standarder som har grunnlag i annen type arkivmateriale. Tabell 19 funn e) viser at dette er tilfellet for arkivinstitusjonene. Dette kan svekke tillit til autentiske fotoarkiv.

En annen interessant tilnærming til uordnet fotografisk arkivmateriale er å ikke bruke rigide standarder, men å gjennomføre hensiktsmessig individuell ordning av hvert tilfelle av uordnet fotosamling (Haberstich, 2006, s. 66). Dette viser arkivinstitusjonene en tendens til å gjøre, som Tabell 17 funn b) ordning etter beste måte påviser.

Arkivmeldinga sin beskrivelse av arkivmessig kontekst som den sammenhengen arkivmaterialet ble skapt i og koblingene mellom arkivmaterialet, hevdes å ha betydning for kildeverdien (Kulturdepartementet, 2012, s. 25). Bevaring av sammenhengen er i teorien gjennomgående i forbindelse med kontekst. Det kommer tydelig frem av både Beaudoin (2012a) sin Immaterielle dimensjon og Lee (2011, s. 106) sin kontekstenhet for Koblinger. Duranti (2015) fremstiller også en versjon av sammenhengen, men kaller det The Archival Bond. En tilsvarende tilknytning er derimot ikke del av Barretts (2012) fotofaglige kontekstinformasjon.

Sett i lys av arkivfaglig vektlegging av å opprettholde sammenhengen, uttrykker Tabell 17 en spenning. På en side viser funn d) og e) i denne tabellen at unik-id og koblinger til tilhørende arkiv opprettholdes, følgelig underbygges autentisitet. På en annen side viser derimot funn f) i samme tabell at sammenhengen ofte brytes, samtidig som det avdekkes en praksis som fører til manglende koblinger. Arkivmeldinga påpeker at autentisitet og tillit er en følge av adekvat bevaring av kontekst og Duranti (1997, s. 217) understreker at The Archival Bond er det som gjør materialet til autentisk arkivmateriale. Tatt i betraktning av de ovenfor nevnte funnene, så svekkes autentisiteten da sammenhengen ikke bevares tilfredsstillende.

Opprinnelse betraktes som essensielt av alle arkivinstitusjonene, som vist i Tabell 18 funn a). Dette støttes spesielt av funn d) i samme tabell som konstaterer flere muligheter for å underbygge opphav og hensikt. Samtidig er det en spenning mellom Tabell 18 funn b) og e), som står i veien for å opprettholde det Barrett (2012) omtaler som den Originale konteksten. Utfordringer som kommer fram av disse funnene er manglende informasjon ved avlevering, lite ressurser for å innhente mer informasjon og ingen registrering av fotografens intensjon. Dette taler imot utfyllende metadata om bakgrunnshistorien til arkivmaterialet. Det er naturlig å tro at dette kan ha rot i at avleveringsprosessene som fremstilt i Tabell 17 funn a) og Tabell 18 funn b) er uoversiktlige og nedprioriterte.

Det interessante er at til tross for et tydelig fokus og ønske om fyldig metadata om opprinnelse, er det klart av Tabell 18 funn c) at arkivmateriale som ikke har tilknyttet proveniens også bevares. Dette står i stor kontrast med den tradisjonelle arkivfaglige tilnærming, hvor arkivskaper og proveniens ble vektlagt for å bestemme arkivmaterialets verdi som kilde og dokumentasjon (Kulturdepartementet, 2012, s. 36).

Opprettholdt autentisitet og integritet av elektronisk arkivmateriale kan være gjennomførbart med fortløpende verifikasjonsprosesser og dokumentert behandling av digitale objekter, slik som den Autentifiserende kontekstdimensjonen Beaudoin (2012a) legger frem. Med andre ord anser jeg at det er behov for kontinuerlig og beleggende intern behandling av digitale fotoarkiv. Tabell 19 funn a) bekrefter at arkivinstitusjonene vedkjenner at digitale fotoarkiv krever en kontinuerlig arbeidsprosess. Tabell 17 funn d) og Tabell 19 funn c) viser gjennomgående bruk av unik-id og Lee (2011, s. 106-108) sine kontekstenheter, Agent og Objekt. Dette muliggjør blant annet registrering av hvem som la inn det digitale objektet i arkivet for første gang, og unike identifiserbare avgrensninger. Dette er med på å styrke autentisiteten.

FA-2 sin uttalelse ”et bilde er aldri ferdig registrert” og Tabell 19 funn a) viser begge et tilsiktet fokus på det Yeo (2013, s. 223) omtaler som uendelig kontekst. Dette gjenspeiler også ISO 23081-2 (Standard Norge, 2007, s. 17) sin anbefaling om dynamisk metadata. Dersom fotoarkiveringsprogrammet har funksjoner som gjennomfører automatisk registrering og dokumentering av den interne behandlingsprosessen, kan kontinuerlig dokumentert behandlingshistorikk underbygges. Dette skaper dessuten digitale objekter som muliggjør arkivfaglige krav til etterprøving og som derfor kan underbygge tillit til autentisk arkivmateriale (Riksarkivaren, 2012, s. 12).

I et bevaringsøyemed mener jeg derfor det er nyttig og nødvendig med automatisk metadatafangst. Arkivinstitusjonene benytter et fotoarkiveringsprogram som kan utføre automatiske registreringer, men Tabell 19 funn b) viser at dette ikke benyttes. Samtidig kommer det tydelig frem av funn d) og e) i samme tabell at den interne behandlingskonteksten ikke er overbevisende vektlagt eller dokumentert. Dette hentyder at arkivinstitusjonene har bekymringsverdig lite fokus på å dokumentere behandlingen av arkivmaterialet. Samtidig kommer det frem av systemgrensesnittene, at kun en av arkivinstitusjonene har metadata som støtter Lee (2011, s. 108, 109) sin kontekstenhet, Hendelse. Dette resulterer i at kontinuerlig registrering og loggføring ikke kan gjennomføres tilfredsstillende. Hvem som har åpnet, forandret eller lagret et digitalt objekt kan ikke etterspores. Noe som fører til at behandlingshistorikk som fremhevet i Tabell 19 funn d), så å si er ikke-eksisterende. Av den grunn er det rimelig å anta at arkivinstitusjonene ikke dokumenterer tilfredsstillende intern behandling og at det er en enorm spenning mellom teori og praksis.

5.3. Forståelighet og betydning

Forståelighet er del av alle fagområdene i Teorikapittelet i denne oppgaven. Barrett (2012, s. 105) beskriver kontekst som informasjonskilden til forståelighet. Dette støtter min påstand om at for å forstå et fotografi og sammenhengen det inngår i, er det nødvendig med tilknyttet kontekstinformasjon. Her kan det også trekkes relasjoner til arkivmeldinga, hvor det påpekes at det er vanskelig å forstå arkivmaterialet uten kunnskap om den opprinnelige sammenhengen (Kulturdepartementet, 2012, s. 25).

Beaudoin (2012a) påpeker at et digitalt fotografi er utfordrende å bevare. Disse utfordringene kan bidra til eller svekke forståeligheten til fotografisk arkivmateriale.

En utfordring digitalt fotografisk arkivmateriale har er at det er skriftløst og uten fysiske elementer som bidrar til tolkningsprosessen. Det vil derfor være viktig å bevare informasjon om det taktile ved fotografiet når det blir digitalisert. Tabell 20 underbygger dog en spenning når det gjelder innholdskontekst. Mens Tabell 20 funn c) og e) støtter bevaring og registrering av emneord og type originalmateriale, konstaterer funn f) i samme tabell at informasjon om form og medium ved beskrivelse av særegne trekk og uttrykksform ikke registreres. Dette gjør det vanskelig å danne en forståelse for hva fotografiet formidler,

spesielt med grunnlag i Barretts (1986, s. 33) Iboende kontekst hvor både motivinnhold, form og medium er viktig.

En annen utfordring som gjelder digitalt arkivmateriale og digitale fotografier, er at det ikke er logisk avgrenset. Uten forbehold vet man derfor ikke sammenhengen eller hvor grensene går. (Beaudoin, 2012a) Lee (2011, s. 106, 107) sin kontekstenhet, Objekt kan styrke avgrensning av det digitale objektet. I tilknytning til dette bruker arkivinstitusjonene unik-id som vist av Tabell 17 funn d). Det som derimot utfordrer opprettholdelse av hva som er, og tilhører det digitale objektet, er anvist i Tabell 17 funn a), c) og f), samt Tabell 19 funn e): - Uordnede arkiver, fotosamlinger som blir tatt ut av sammenhengen samt digitalisert fotografisk arkivmateriale uten koblinger til tilhørende arkivmateriale. Slikt gjør det vanskelig å legge det utgangspunkt som er nødvendig for å kunne tolke sammenhengen og skape grunnlag for forståelighet.

Dette gir et bilde av det Beaudoin identifiserer som en stor risiko for digitale objekter, nemlig de-kontekstualisering. Arkivinstitusjonene avslører naivitet og tvetydighet fordi de både viser innsikt i konsekvensen av de-kontekstualisering og uttrykker at koblingene må opprettholdes. Samtidig som Tabell 17 funn f) ved løse enkeltfotografier uten sammenheng, allikevel viser at de-kontekstualisering skjer hos arkivinstitusjonene.

En tredje utfordring er at et fotografi har en overveldende mengde visuell informasjon som kan være tvetydig og avhengig av tolkning (Rexer, 2006, s. 120). Det kan tenkes at en minimumsstandard for hvilken metadata som er mest essensiell, vil veilede en hensiktsmessig registrering og bevaring av kontekst. På en side viser Tabell 20 funn a) at arkivinstitusjonene ikke har noen minimumskrav til metadata for registrering av innhold. På den annen side er funn b) i samme tabell til hjelp på dette området fordi arkivinstitusjonene bekrefter at de bruker et fotoarkiveringsprogram som kan tilpasses. Her påpeker arkivinstitusjoner at de bruker de obligatoriske metadatafeltene i Standard for Fotokatalogisering som mal i fotoarkiveringsprogrammet.

Det kommer frem av arkivfaglige definisjoner fra InterPARES (Context, 2017) og SAA (Pearce-Moses, 2005, s. 90) at bevaring av kontekst er en stor og krevende jobb, da det dreier seg om arkivmaterialets hele, uavbrutte eksistens. Det kan tenkes at dette er bakgrunnen for Tabell 17 funn c) og Tabell 18 funn b) hvor det indikeres at lite ressurser gjør at nødvendig kontekstinformasjon ikke blir etterspurt. Bevaring av grundig kontekst er i følge Beaudoin

(2012a) en utfordring både for ressurser og teknologi. Det er rimelig å anta at de ovenfor nevnte funnene, derfor bekrefter at bevaring av kontekst er en overveldende og omfattende jobb for arkivinstitusjonene.

Det er naturlig å tro at det som er visuelt synlig i et fotografi bidrar til forståelighet. Beaudoin (2012a) sin Intellektuelle dimensjon og Barrett (2012) sin Iboende kontekst gjenspeiler hvor viktig emne, motiv, form og medium er for forståelse, betydnings-danning og tilknytning til samfunnskonteksten. Her er det dog viktig for meg å understreke at forståelse er subjektivt og bygger på tolkning og eksisterende kunnskap. Det er naturlig å tro at Lee (2011, s. 113) sin kontekstenhet om Emne/abstraksjon som underbygger arkivmaterialets gjenkjennbare emneinnhold kan benyttes for å bidra til forståelighet. Metadatafeltene som brukes av arkivinstitusjonene viser en dekkende mulighet for registrering av emneord og fritekstbeskrivelse, som fremhevet i Tabell 20 funn c). Skjønt funn d) i samme tabell viser at ingen av arkivinstitusjonen bruker den samme emneordlisten.

Mer eller ny innholdsinformasjon kan tilkomme i ettertid. Her vises det en spenning fordi Tabell 19 funn a) påpeker at arkivinstitusjonene har en forståelse for kontinuerlig registreringsprosesser og ønsker å tilegne seg så mye informasjon som mulig. Tabell 17 funn c) og Tabell 18 funn b) viser derimot at arkivinstitusjonene har for lite ressurser til selv å innhente informasjon hvis det ikke foreligger ved avlevering. Arkivinstitusjonene er derfor avhengig av i ettertid, å kunne tilføye eventuell tilleggsinformasjon.

Det er gode registreringsmuligheter for opphav og informasjon knyttet til Lee (2011, s. 110, 111) sin kontekstenhet, Hensikt men Tabell 18 funn e) viser at fotografens intensjon ikke er vektlagt å bevare. Dette er vanskelig å påvise i ettertid hvis ikke fotografen har gjort det klart på forhånd. Opprinnelige hensikt er derfor utfordrende å danne seg en forståelse for da Tabell 18 funn b) viser at utfyllende informasjon om opprinnelse ikke alltid foreligger ved avlevering.

Beskrivelse av motivinnhold og form er derimot mulig å beskrive i etterkant noe Tabell 20 funn c) støtter. Samtidig viser funn f) i samme tabell at mulighetene for registrering av form er fraværende. Den eneste gjennomgående registreringen av betydning for Lee (2011, s. 112, 113) sin kontekstenhet, Form er som Tabell 20 funn e) påviser, materialtype. Dette viser en tydelig forsømmelse av fotografemediets særegenhet og dets grunnlag for betydnings-danning i tilknytning til fotografisk arkivmateriale. Konsekvensen er at det som gjør fotografiet egenartet forsvinner med den flate formløse digitale verden.

6. Konklusjon og avsluttende kommentarer

I denne oppgaven har jeg undersøkt problemstillingen *Hvordan bevares kontekst i fotoarkiv?* Ved å besvare delspørsmålene skal dette legge grunnlag for å belyse problemstillingen. Det kan hevdes at dersom konteksten ikke blir bevart tilfredsstillende vil autentisitet og forståelighet knyttet til fotografisk arkivmateriale svekkes, og tilliten til fotoarkivets arkivfaglige renommé forringes. I denne hensikt mener jeg dekkende kontekstinformasjon er essensielt. Med utgangspunkt i problemstillingen vil de konkluderende sluttingene fra denne undersøkelsen fremlegges i dette kapittelet.

De teoretiske utgangspunktene i Teorikapittelet legger grunnlag for *Hva er viktig kontekstinformasjon for fotografisk arkivmateriale?* Føringer fra Teorikapittelet viser at viktig kontekstinformasjon skal underbygge koblinger som belyser og opprettholder sammenhengen, informasjon om opprinnelse, opphav og fotografens intensjon, intern behandling og informasjon om emne/motiv, medium og form for å stadfeste innholdet.

Kapittelet Presentasjon av funn belyser delspørsmålet *Hvilken kontekst vektlegges i praksis?* Dette sikter til å avdekke om det er sammenhengen, opprinnelse, den interne behandlingen eller innhold som vektlegges.

Det kommer klart frem av både intervju og systemgrensesnitt at opprinnelses- og innholdskonteksten vektlegges. Opprinnelse er viktig for arkivinstitusjonene og systemgrensesnittet dekker opphavsinformasjon relativt godt, selv om fotografens opprinnelige intensjon ikke dokumenteres. Det kommer også frem av intervjuene at spesielt en side av innholdskonteksten er i fokus. Dette er motivinnhold, og systemgrensesnittene viser meget dekkende muligheter for registrering av motiv og emne. Det negative er at medium og form ikke er vektlagt.

Kontekst som underbygger sammenhengen er av disse arkivinstitusjonene prioritert i teorien, men dette faller igjennom når det kommer til gjennomføring. Arkivinstitusjonene klarer ikke helt å belegge og begrunne deres praksis, noe som viser at gjennomføringen ikke er solid og god nok. Dette kommer også frem av systemgrensesnittet hvor det i hovedsak er metadatafelt knyttet til arkivskaper, men ikke til annet tilhørende arkivmateriale.

Dokumentering av intern behandling er avgjørende i teorien, men behandlingshistorikk av fotografisk arkivmateriale er ikke-eksisterende i disse arkivinstitusjonene.

Arkivinstitusjonene benytter fotoarkiveringsprogram som kan gjennomføre automatisk

metadatafangst, men dette er det liten bevissthet rundt. Det er naturlig å tro at disse svakhetene ved bevaring av kontekst er en ringvirkning av at grunnleggende standarder, kompetanse og ansvar for fotoarkiv ikke er prioritert eller kontinuerlig oppdatert.

Kapittelet Diskusjon underbygger delspørsmålet *I hvilken grad gjenspeiles teori i praksis?* Det kommer tydelig frem at alle de Teoretiske utgangspunktene (Tabell 6) er del av arkivinstitusjonene sin tankegang, men ikke alltid satt ut i praksis med systemgrensesnittene. Kontekstinformasjon er viktig for å videreformidle det fotografiske arkivmaterialet sin historie og livsløp. Ved sammenligning av teori og dette casestudiet kan det konstateres avvik i hvordan kontekst bevares. Det kommer frem av undersøkelsen at kontekst bevares grundig på visse områder i fotoarkiv, mens andre områder ikke er tilfredsstillende opprettholdt. Dette resulterer i en uoversiktlig og mangelfull bevaring av fotografisk arkivmateriale. Teori og praksis er ikke alltid forenlig, men dette er ikke en unnskyldning for at fotografisk arkivmateriale skal forsømmes. Fotoarkiv trenger like mye progressiv utvikling som andre arkiv.

Hvert enkelt individ tolker og tilegner tillitt til fotografisk arkivmateriale ut i fra sin egen kunnskap og erfaring. Tillit er også en viktig faktor for fotoarkiv, men dreier seg ikke om å underbygge at fotografiet skal være et utsnitt av et sannhetens øyeblikk. Jeg mener at tillit heller kan fremstilles som en slags *samfunnstillit* til at arkivinstitusjonene gjør jobben sin og følger retningslinjer og lovverk. Det er her fallgraven ligger hvis arkivinstitusjonene ikke behandler, dokumenterer og bevarer arkivmaterialet tilfredsstillende. Det sentrale er derfor at arkivinstitusjonene dokumenterer behandlingen av det fotografiske arkivmaterialet, noe arkivinstitusjonene i denne undersøkelsen ikke gjør per dags dato.

ABM-utvikling styrket en proaktiv progresjon av bevaring av fotografisk arkivmateriale. Etter ABM-utvikling ble nedlagt har det vært lite utviklingsarbeid for fotoarkiv i Norge. Løsningen ligger nok ikke kun i felles standarder, men det må være et bevisst fokus på hvilken kontekstinformasjon som skal bevares og hvordan den skal håndteres. Konkrete retningslinjer og minimumskrav er avgjørende for å belegge kontekstinformasjon. Fotografier registreres i dag ofte på enkeltnivå, noe som krever mer spesifikk og detaljert kontekstinformasjon. Selv om det hevdes at registrering av arkivmateriale på enkeltnivå bryter The Archival Whole (Duranti, 1997, s. 217), så mener jeg dette er essensielt for å ha mulighet til å skape et fullverdig grunnlag for forståelighet. Fotografisk arkivmateriale er ofte del av en større sammenheng og koblet til annet

arkivmateriale. Nåtidens samfunn tilegner tilsynelatende også enkeltfotografier verdi. Denne verdien forutsetter at dekkende kontekstinformasjon er knyttet til enkeltfotografiet. Den større sammenhengen som finnes via forbindelser til annet arkivmateriale er viktig, men ikke avgjørende hvis adekvat kontekstinformasjon om enkeltfotografiet eksisterer.

Å stadfeste autentisitet og kontekst er multidimensjonalt og er knyttet til hele fotografiets eksistens og historie. Det at et fotografi er hva det gir seg ut for å være, er meget omfattende og ambisiøst å prøve å bekrefte. Hvis man tar for seg behandling av fotografisk arkivmateriale i arkivinstusjonene i denne undersøkelsen, er det å forsikre kontekst og autentisitet problematisk fordi behandlingshistorikken ikke dokumenteres. Det er derfor viktig at kontekst avklares og avgrenses for å kunne rettferdiggjøre bevaringen av fotoarkiv.

Autentisitet knyttet til opphav og opprinnelige intensjon, være det arkivskaper eller fotografen sin intensjon, kan være problematisk å gjette seg til hvis det ikke foreligger ved avlevering. Noe denne undersøkelsen viser at det sjeldent gjør. En rekke visuelle elementer kan konstateres, men betydning og opprinnelige bevaringshensikt er ikke nødvendigvis iøynefallende, og er derfor utfordrende når det kommer til kontekstinformasjon. Det er viktig å huske at et fotografi ikke er en manifestasjon på sannhet, men et utsnitt av et øyeblikk i tiden og er åpen for tolkning. Det må derfor understrekes at kontekstinformasjon blir formet hele veien gjennom et fotografisk arkivmateriale sin eksistens.

Det kommer tydelig frem av denne undersøkelsen at disse arkivinstusjonene ikke har oversikt over den opprinnelige hensikten. Samtidig avdekkes en tendens som viser at opprinnelig intensjon ikke nødvendigvis er vektlagt i arkivsammenheng nå i dag. Det kommer frem ved at fotografisk arkivmateriale uten proveniens også bevares og brukes.

Fokus på identitetsdannelse og tilgangen den elektroniske utviklingen har ført med seg, har som nevnt tidligere, åpnet for en praksis med registrering av fotografier på enkeltnivå. Dette gjør i mine øyne det fotografiske arkivmaterialet mer selvstendig fra tradisjonelle arkivprinsipper, og medfører at fotografisk arkivmateriale krever egne tilnærminger. Arkivfaglige prinsipper som proveniens har vært grunnleggende for arkivmaterialets verdi, men en mutasjon av tilnærminger til praksis og bevaring av fotografisk arkivmateriale uten fotograf, opphavsinformasjon og opprinnelige intensjoner antyder at proveniens ikke lenger er det som definerer verdigrunnet. Jeg vil hevde at dette indikerer at fotografisk arkivmateriale brukes i forskjellige hensikter uavhengig av opprinnelige intensjon. Fotografier blir bevart og brukt ulikt. Dette tyder derfor på at den

opprinnelige hensikten og fotografens intensjon ikke er like viktig lenger. Fotografiets verdigrunnlag er fleksibelt. Uten den opprinnelige konteksten er ikke fotografisk arkivmateriale meningsløst, derimot skapes mangfoldige nye meninger.

Hvilken kontekst som skal bevares i fotoarkiv, er essensielt å stadfeste. En full oversikt over dette har jeg dog ikke konstatert ut i fra denne undersøkelsen. Arkivmateriale bevares for at det skal kunne benyttes og jeg synes derfor det burde forskes grundig på hvordan fotografisk arkivmateriale brukes. Under min studie stilte jeg meg gang på gang spørsmål om hva brukerne ønsker og trenger. Jeg synes derfor det hadde vært hensiktsmessig å se på brukerperspektivet for å avdekke hvilken kontekstinformasjon bruker vektlegger. Her kan kvalitative intervjuer med brukere, analyse av de mest brukte arkiv-nettsidene og statistikker på populære søkeord være nyttig. Slik tror jeg man kan få et dypere innblikk i hva som er hensiktsmessig kontekstinformasjon å bevare.

Ved refleksjon over gjennomføring av denne oppgaven mener jeg det var hensiktsmessig å kombinere kvalitative intervjuer med analyse av systemgrensesnittet. Dette fordi de komplimenterer hverandre med teori, ønsket praksis og mulig registrering og gjennomføring. Jeg forventet at det kunne bli utfordrende å definere systemgrensesnittenes bruk av metadata opp mot kontekst, og var derfor usikker på om dette var gjennomførbart. Min mening er at det positive med Lee sine kontekstenheter er at de egnet seg godt som analyse grunnlag, da de er konkrete og forståelige. Jeg så tidlig i analysen at flere av metadatafeltene fra systemgrensesnittene kunne gå inn under flere av kontekstenhetene. Det var også flere av kontekstenhetene som kunne plasseres inn under flere forskjellige hovedtemaer for kontekst. En mulig ulempe er at min vurdering og systematisering av hvilke metadatafelt i systemgrensesnittene som tilsier Lee sine kontekstenheter er subjektiv og basert på tolkning. I tillegg er metadataen i noen av systemgrensesnittene meget omfattende og detaljerte, og det var derfor ikke mulig å inkludere alle metadatafeltene i denne oppgaven. Dette viser at kontekst kan være utfordrende å kategorisere da det er meget avhengig av øyet som ser og hodet som tolker. Hvis jeg skulle ha gjort dette igjen ser jeg at det kunne vært lønnsomt og gå igjennom metadatafelt for metadatafelt med hver enkelt arkivinstusjon. Dette for å få en inngående forståelse for hvordan arkivinstusjonene bruker hvert enkelt metadatafelt og hva det representerer.

Ved gjennomgåelse av den innsamlede dataen og med en dypere innsikt i teori viste det seg at dataen var mangelfull på visse områder. Dette løste jeg ved å sende

tilleggsspørsmål på e-post til de deltagende arkivinstusjonene. Ulempen med dette var at jeg ikke fikk stilt utdypende oppfølgingsspørsmål da dette ikke ble gjennomført i person.

Med utgangspunkt i mine funn hadde det vært nyttig med fortsatte studier om intern behandling, siden det er dette området som er dårligst dekket. Det samme gjelder utvikling av retningslinjer for å sikre arbeidsflyt og rutiner. Det er gjort en del forskning på kontekst og blant annet arkivrelevante begreper som proveniens, autentisitet og innholdsinformasjon, men dette må også gjennomføres spesifikt for fotografisk arkivmateriale. Forskning om den digitale fremstillingen av fotografi, hva det gjør med fotografiet som medium og dets særegne form har det vært forsket en del på. Samtidig viser min forskning at det i arkivinstusjonene er usikkerhet rundt hva som skal bevares i praksis. Da dagens produksjon av fotografier vokser vil de digitale fotoarkivene følge etter. Det er derfor essensielt å utarbeide en hensiktsmessig praksis og stadfeste hvilken metadata som er viktig å bevare med digitale fotografier. Dette for å kunne sikre fremtidens adgang til fortidens historier.

7. Litteraturliste

- Åndsverkloven. (1961). Lov om opphavsrett til åndsverk m.v. [åndsverkloven]. Hentet 27.03.2017, fra <https://lovdata.no/lov/1961-05-12-2>
- Arkivlova. (1999). Lov om arkiv [arkivlova]. Hentet 27.02.2017, fra <https://lovdata.no/pro/NL/lov/1992-12-04-126>
- Barrett, T. (1986). Teaching about Photography: Photographs and Contexts. *Art Education*. Vol. 39, No. 4, s. 33-36. Hentet 08.03.2017, fra [http://www.terrybarrettosu.com/images/pdfs/Barrett \(1986\) Photographs & Contexts.pdf](http://www.terrybarrettosu.com/images/pdfs/Barrett%20(1986)%20Photographs%20&%20Contexts.pdf)
- Barrett, T. (1997). Photographs and Contexts, David Goldblatt and Lee Brown (Red.), *Aesthetics: A Reader in Philosophy of the Arts* (s. 110-116). fra http://www.terrybarrettosu.com/images/pdfs/B_PhotAndCont_97.pdf
- Barrett, T. (2006). Interpretation. I *Encyclopedia of twentieth-century photography*. (Vol. I-III, s. s. 803-806). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Barrett, T. (2012). *Criticizing photographs : an introduction to understanding images* (5th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Bartlett, N. (1996). Diplomats for Photographic Images: Academic Exoticism? *American Archivist*. Vol. 59, Fall 1996, s.486-494. Hentet 21.03.2017, fra <http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.59.4.m711537466202813>
- Batchen, G. (2002). *Each Wild Idea. Writing, Photography, History*. Hentet 01.03.2017, fra https://monoskop.org/images/0/02/Geoffrey_Batchen_Each_Wild_Idea_Writing_Photo%20graphy,_History_2002.pdf
- Beaudoin, J. E. (2012a). Context and Its Role in the Digital Preservation of Cultural Objects. *D-Lib Magazine Volume 18*. Number 11/12. Hentet 18.01.2017, fra <http://www.dlib.org/dlib/november12/beaudoin/11beaudoin1.print.html>
- Beaudoin, J. E. (2012b). A Framework for Contextual Metadata Used in the Digital Preservation of Cultural Objects. *D-Lib Magazine Volume 18*. Number 11/12. Hentet 18.01.2017, fra <http://www.dlib.org/dlib/november12/beaudoin/11beaudoin2.html>
- Benson, A. C. (2009). The Archival Photograph and Its Meaning: Formalisms for Modeling Images. *Journal of Archival Organization*. Hentet 09.02.2017, fra <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.hioa.no/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=e7db0cc5-7729-4128-8ee2-2967ed70879f%40sessionmgr103&vid=1&hid=129>
- Berger, A. A. (1998). *Seeing is believing : an introduction to visual communication* (2nd ed.). Mountain View, California: Mayfield Publishing Company.
- Burke, P. (2001). *Eyewitnessing : The Uses of Images as Historical Evidence*. London: Reaktion Books Ltd. Hentet 02.03.2017, fra https://annasuvorova.files.wordpress.com/2012/08/burke-4_319.pdf
- CCSDS. (2012). OAIS - Reference Model for an Open Archival Information System. Hentet 30.01.2017, fra <https://public.ccsds.org/pubs/650x0m2.pdf>
- Context. (2017). I *InterPARES 2 Project Dictionary*. Hentet 30.01.2017, fra http://www.interpares.org/ip2/display_file.cfm?doc=ip2_dictionary.pdf&CFID=7544957&CFTOKEN=38260948
- Conway, P., & Punzalan, R. (2011). Fields of vision: Toward a new theory of visual literacy for digitized archival photographs. *Archivaria*. 71 (Spring 2011), s.63-97. Hentet 17.02.17, fra <http://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/13331/14632>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Direktoratet for forvaltning og IKT. (2008). *Evaluering av ABM-utvikling* (DIFI rapport 2008:9). Hentet 09.05.2017, fra

- https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kkd/kultur/evaluering_av_abm-utvikling-2008.pdf
- Duranti, L. (1989). Diplomatics: New Uses for an Old Science. *Archivaria*. 28 (Summer 1989), s.7-27. Hentet 16.02.17, fra <http://www.emeraldinsight.com.ezproxy.hioa.no/doi/pdfplus/10.1108/09565691011039852>
- Duranti, L. (1997). The Archival Bond. *Archives and Museum Informatics*. 11(3), s.213-218. Hentet 01.05.2017, fra <http://dx.doi.org/10.1023/A:1009025127463>
- Duranti, L. (2010). Concepts and principles for the management of electronic records, or records management theory is archival diplomatics. *Records Management Journal*. Vol.20(1), pp.78-95. Hentet 16.02.17, fra <http://www.emeraldinsight.com.ezproxy.hioa.no/doi/pdfplus/10.1108/09565691011039852>
- Duranti, L. (2015). *Archival bond*. I *Encyclopedia of archival science*. (s. 28-29). Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Fonnes, I. (2010). *Arkivhåndboken for offentlig forvaltning* (2. utg., 2. opl. Vol. 32). Oslo: Kommuneforl. Riksarkivaren.
- Franks, P. C., & Duranti, L. (2015). *Encyclopedia of archival science*. Lanham, Md: Rowman & Littlefield.
- Haberstich, D. (2006). Archives. I *Encyclopedia of twentieth-century photography*. (Vol. I-III, s. s. 64-68). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- InterPARES. (2017). *The InterPARES 2 Project Dictionary*. Hentet 30.01.2017, fra http://www.interpares.org/ip2/display_file.cfm?doc=ip2_dictionary.pdf&CFID=7544957&CFTOKEN=38260948
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Oslo: Abstrakt.
- Kielland, A. (2015). *Å lese og å se*. Hentet 30.01.2017, fra <http://www.kulturradet.no/kunstloftet/vis-artikkel/-/a-lese-og-a-se>
- Kulturdepartementet. (2012). *Arkiv*. (St. meld. 7 2012-2013). Hentet 14.02.2017, fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/8c6e9a91aa6d488580c8f1f76563fb52/nn-no/pdfs/stm201220130007000dddpdfs.pdf>
- Larsen, P., & Lien, S. (2007). *Norsk fotohistorie : frå daguerreotypi til digitalisering*. Oslo: Samlaget.
- Lee, C. A. (2011). A framework for contextual information in digital collections. *Journal of Documentation* Vol.67. Iss. 1, 95-143. Hentet 20.02.2017, fra <http://www.emeraldinsight.com.ezproxy.hioa.no/doi/pdfplus/10.1108/00220411111105470>
- Lund, A. M. (2009a). Copyright. I *Store norske leksikon*. Hentet 16.05.2017, fra <https://snl.no/copyright>
- Lund, A. M. (2009b). Lisens. I *Store norske leksikon*. Hentet 29.04.2017, fra <https://snl.no/lisens>
- Lund, A. M., & Lassen, B. S. (2012). Opphavsrett. I *Store norske leksikon*. Hentet 16.05.2017, fra <https://snl.no/opphavsrett>
- Millar, L. (2002). The Death of the Fonds and the Resurrection of Provenance: Archival Context in Space and Time. *Archivaria* 53 (Spring 2002). 1-15. Hentet 30.01.2017, fra <http://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12833/14048>
- Nesmith, T. (2002). Seeing Archives: Postmodernism and the Changing Intellectual Place of Archives. *The American Archivist* 65 (Spring 2002). 24-41. Hentet 30.01.2017, fra <http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.65.1.rr48450509r0712u>

- NSD. (udatert). *Vanlige spørsmål*. Hentet 30.11.2016, fra http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/vanlige_sporsmal.html?id=2
- Opphav. (udatert). I *Ordnett*. Hentet 02.05.2017, fra <https://www.ordnett.no/search?drillPub=23&search=opphav&lang=no&searchmodes=1>
- Oulie, H., & Torgnesskar, P. O. (2009). *Digitalisering av fotosamlinger. ABM-utvikling #55* [Rev. utg.]. Hentet 04.02.2017, fra <http://www.kulturradet.no/documents/10157/7ae4c836-7b5a-404c-95bf-6586a44e7e93>
- Pan, W. (2015). *Context. I Encyclopedia of archival science. (s. 150-153)*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Pearce-Moses, R. (2005). *A Glossary of Archival and Records Terminology*. Hentet 30.01.2017, fra <http://files.archivists.org/pubs/free/SAA-Glossary-2005.pdf>
- Pedri, N. (2006). Semiotics. I *Encyclopedia of twentieth-century photography*. (Vol. I-III, s. s. 1403-1405). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Pinheiro, N. (2006). Image theory: Ideology. I *Encyclopedia of twentieth-century photography*. (Vol. I-III, s. s. 775-777). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Rexer, L. (2006). John Berger. I *Encyclopedia of twentieth-century photography*. (Vol. I-III, s. s. 119-121). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Riksarkivaren. (2012). *Vel bevart! Rapport fra samarbeidsprosjektet DIAS – Digital arkivpakkestruktur*. Hentet 06.02.2016, fra http://www.arkivverket.no/arkivverket/content/download/11137/110188/version/1/file/DIAS_Sluttrapport-Del1.pdf
- Riksarkivet. (2008). *NOARK 5: Standard for elektronisk arkiv versjon 4.0*. Oslo: Riksarkivaren. Hentet 30.01.2017, fra <http://www.arkivverket.no/arkivverket/Offentleg-forvalting/Noark/Noark-5>
- Riksrevisjonen. (2017). *Riksrevisjonens undersøkning av digitalisering av kulturarven* (Dokument 3:4 2016-2017). Hentet 14.04.2017, fra <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter/Documents/2016-2017/DigitaliseringKulturarv.pdf>
- Rose, G. (2001). *Visual methodologies : an introduction to the interpretation of visual materials*. London: London, Sage Publications.
- Sammenheng. (udatert). I *Ordnett*. Hentet 02.05.2017, fra <https://www.ordnett.no/search?drillPub=23&search=sammenheng&lang=no&searchmodes=1>
- Schwartz, J., & Cook, T. (2002). Archives, records, and power: The making of modern memory. *Archival Science* 2. 1–19. Hentet 10.02.2017, fra http://download.springer.com.ezproxy.hioa.no/static/pdf/398/art%3A10.1007%2FBF02435628.pdf?originUrl=http%3A%2F%2Flink.springer.com%2Farticle%2F10.1007%2FBF02435628&token2=exp=1489163543~acl=%2Fstatic%2Fpdf%2F398%2Fart%3A10.1007%2FBF02435628.pdf%3ForiginUrl%3Dhttp%3A%2F%2Flink.springer.com%2Farticle%2F10.1007%2FBF02435628*~hmac=948ffe350f93d4a64d2afa4966ce0b8295ad2ee2e3502b820bf780e9fd2212ab
- Schwartz, J. M. (1995). "We make our tools and our tools make us": Lessons from Photographs for the Practice, Politics, and Poetics of Diplomats. *Archivaria*. 40 (Fall 1995), 40 - 74. Hentet 02.03.2017, fra <http://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12096/13082>

- Schwartz, J. M. (2000). "Records of Simple Truth and Precision": Photography, Archives, and the Illusion of Control. *Archivaria*. 50 (Fall 2000), s.1-40. Hentet 08.04.2017, fra <http://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12763/13951>
- Schwartz, J. M. (2005). Coming to Terms with Photographs: Descriptive Standards, Linguistic "Othering," and the Margins of Archivry. *Archivaria*. 54 (Fall 2002), s.142-171 Hentet 12.02.2017, fra <http://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12861/14092>
- Sletnes, K. B. (2015). Forståelse. *I Store norske leksikon*. Hentet 24.03.2017, fra <https://snl.no/forst%C3%A5else>
- Standard Norge. (2007). *ISO-23081-2:2007 Information and documentation – Records management process – Metadata for records – Part2: Conceptual and implementation issues*: Standard Norge.
- Standard Norge. (2008). *NS-ISO 15489-1:2001: Informasjon og dokumentasjon - Dokumentasjonsforvaltning - Del: 1 Generelle prinsipper*: Standard Norge.
- Storheil, S. (2013). *Kunst, objekt eller dokument? Om fotografimedietts autentisitet og rolle i arkivene*. Lange, H., & Spring, U. (Red.), *Til Arkivet. Formidling for framtida - tanker om arkiv* (s.89-107). Oslo: AMB-media.
- Svennevig, J. (2016). Kontekst. *I Store norske leksikon*. Hentet 30.01.2017, fra <https://snl.no/kontekst>
- Tinnesand, S. A. (2016). ABM-utvikling. *I Store norske leksikon*. Hentet 21.03.2017, fra <https://snl.no/ABM-utvikling>
- Torgnesskar, P. O. (2008). ABM-skrift #51 Viktig og vakkert : utvalgsprinsipper for fotografi. <http://www.kulturradet.no/documents/10157/89c56718-a08c-4fdc-92f7-3435913ad5c4>. Hentet 28.02.2017
- Torgnesskar, P. O., Aasbø, K., Holm-Johnsen, H., & Valderhaug, G. (2006). ABM-skrift #34 Ut av mørkerommet : forvaltning av kulturhistorisk fotografi i Norge. Hentet 27.02.2017, fra <http://www.kulturradet.no/documents/10157/eaca6553-7081-4f00-947d-e605d5c50c5d>
- Torgnesskar, P. O., Hylland, O. M., & Aasbø, K. (2008). ABM-skrift #44 Standard for fotokatalogisering. *ABM-skrift #44 (trykt utg.)*. Hentet 28.02.2017, fra <http://www.kulturradet.no/documents/10157/d8681d12-c2f9-446d-88d3-5858f4fc9cfc>
- Torvund, O. (2014). Klausul. *I Store norske leksikon*. Hentet 22.05.2017, fra <https://snl.no/klausul>
- Walden, S. (2006). Photographic theory. I *Encyclopedia of twentieth-century photography*. (Vol. I-III, s. s. 1245-1251). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Welde, K. A. (2016). Creative Commons. *I Store norske leksikon*. Hentet 30.01.2017, fra https://snl.no/Creative_Commons
- Yeo, G. (2013). Trust and context in cyberspace. *Archives and Records*. 34 (2), 214 - 234. Hentet 30.01.2017, fra <http://discovery.ucl.ac.uk/1461162/1/23257962%2E2013%2E825207.pdf>
- Yin, R. K. (2009). *Case study research : design and methods* (4th ed. Vol. 5). Thousand Oaks, California: Sage.
- Zinkham, H. (2006). Reading and Researching Photographs. I M. L. Ritzenthaler & D. Vogt-O'Connor (Red.), *Photographs: archival care and management*. (s.59-77). Chicago : Society of American Archivists. Hentet 06.02, 2017, fra http://www.loc.gov/rr/print/resource/Reading_Researching_Photos.pdf

8. Vedlegg

Vedlegg 1 – Intervjuguide

Spørsmål

Samtykke og tillatelse til å bruke anonymisert informasjon i oppgaven?

Har du taushetsplikt om forhold ved virksomheten?

Er det noen begrensninger rundt hva jeg kan skrive i oppgaven?

1. Hvor stor er fotosamlingen deres totalt?
2. Hvor mye av arkivmaterialet er digitalt?
3. Hvordan avgjøres hva dere tar imot og ikke, på hvilket grunnlag tas disse avgjørelsene?
4. Hvilke systemer/ programmer bruker dere for bevaring av fotoarkiv?

Sammenheng

5. Er fotoarkivene alltid ordnet når dere mottar de?
  - a. Hvis ikke, hvordan ordnes de?
6. Digitaliserer dere enkeltbilder eller kun hele samlinger?
7. På hvilket nivå registreres metadata (samling, serie, fotografi etc.)?
8. Bevares originalen ved digitalisering?
9. Linkes digitalt arkivmateriale til original eller annet tilhørende arkivmateriale?
10. Har dere duplikater av samme fotografi (negativ og positiv, flere positiver fra samme negativ etc.)?
  - a. Registreres dette i metadata?
  - b. Har andre fotoarkiv likt arkivmateriale som dere?

Opprinnelse

11. Har dere alltid kjennskap til proveniens og opprinnelige funksjon?
12. Legges fotografi uten opphavsinformasjon til i arkivet?
13. Hvordan sikrer dere informasjon om fotoarkivene?

Intern behandling

14. Bruker dere arkiveringsstandarder?
  - a. Bruker dere *Standard for Fotokatalogisering*?
  - b. Hvis nei, har dere egne retningslinjer for katalogisering/ klassifisering?
15. Blir arkivmateriale kassert?
  - a. Hva ligger i så fall til grunne for kassasjon?
  - b. Dokumenteres kassasjon?

Innhold

16. Bruker dere en metadatamodell eller en standardisert emneordliste?
17. Er det et minimumskrav ved registrering av metadata, er noe obligatorisk?
18. Legges metadata til kontinuerlig (hvis dere etter registrering skulle få tilleggsopplysninger)?
19. Hvis dere har for lite opplysninger brukes det tid på å innhente mer informasjon?

Vedlegg 2 – Tilleggsspørsmål

Tilleggsspørsmål

- Har dere mottatt digitalfødt arkivmateriale?
- Hvordan defineres proveniens i et digitalt fotoarkiv?
- Registrer dere utfyllende informasjon om arkivskaper? I hvilket program?
- Registreres tekniske metadata automatisk?
  - Registreres hvem som har åpnet og/ eller lagret filen, hva de har gjort med den og når?
- Prioriteres informasjon om den opprinnelige konteksten eller (det visuelle) innholdet ved registrering av metadata?
- Har dere alltid kjennskap til opprinnelige funksjon, i hvilken hensikt det originalt ble brukt?
- Registrerer dere teknisk informasjon om fotografiet (kamera, film etc.)?

Vedlegg 3 – Informasjon om arkivinstitusjonene

	FA-1	FA-2	FA-3	FA-4
Mandat:	Offentlig	Privat	Offentlig	Privat
Ansatte:	1 x 50%	2 x 100%	1 x 100%	3 x 100%
Fotobestand:	700.000	2.2 millioner	6.5 millioner	4.2 millioner
Digitalt:	25 - 40.000	70.000	66.000	55.000
Digitalfødt:	Ikke mottatt	Ikke mottatt	Ja, har mottatt	Ikke mottatt
Program:	ASTA ¹⁰ FotoStation ¹¹	ASTA FotoStation Primus ¹²	ASTA FotoStation FotoWeb ¹³	ASTA FotoStation FotoWeb
Standarder:	AA ¹⁴	SFFK ¹⁵	AA SFFK	SFFK

¹⁰ ASTA er et elektronisk system for registrering av historiske arkiv.
<http://www.stiftelsenasta.no/programvare/asta-5/> (23.04.2017)

¹¹ FotoStation er produsert av Fotoware og er et kommersielt program med grensesnitt som kan tilpasses digitale fotoarkiv (Oulie & Torgnesskar, 2009, s. 53, 70).

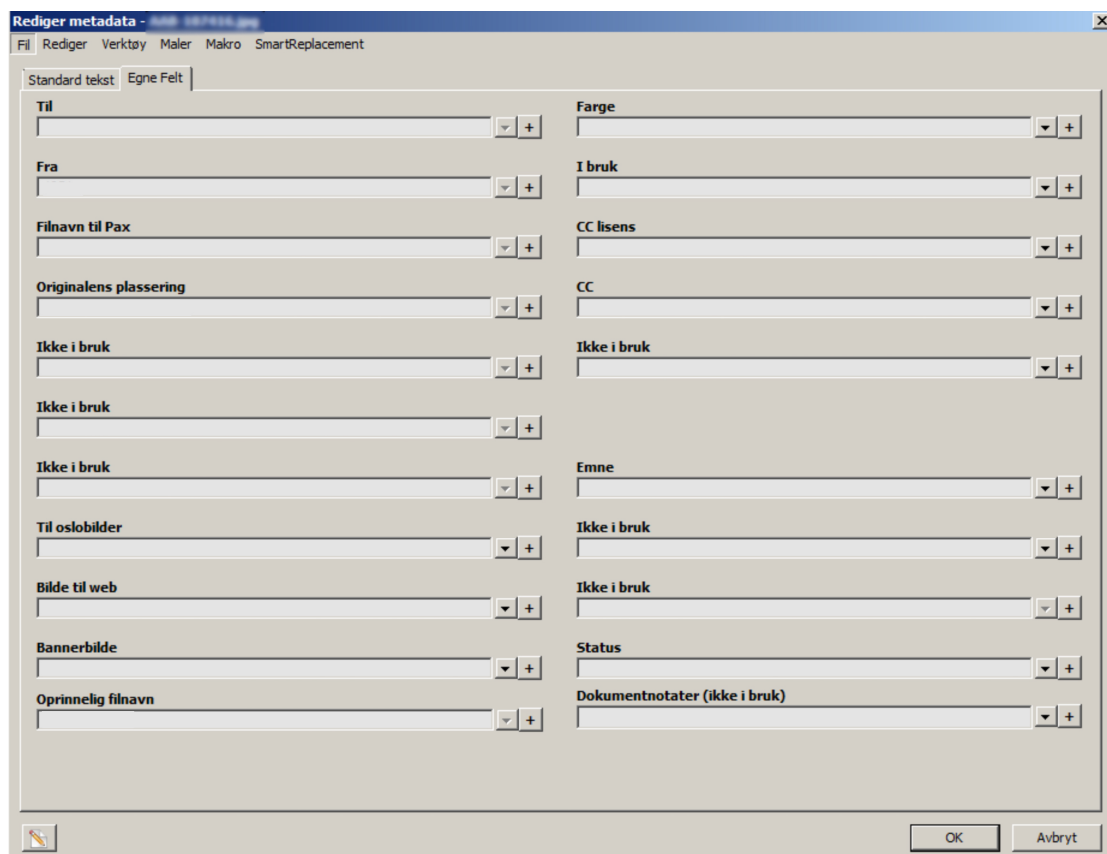
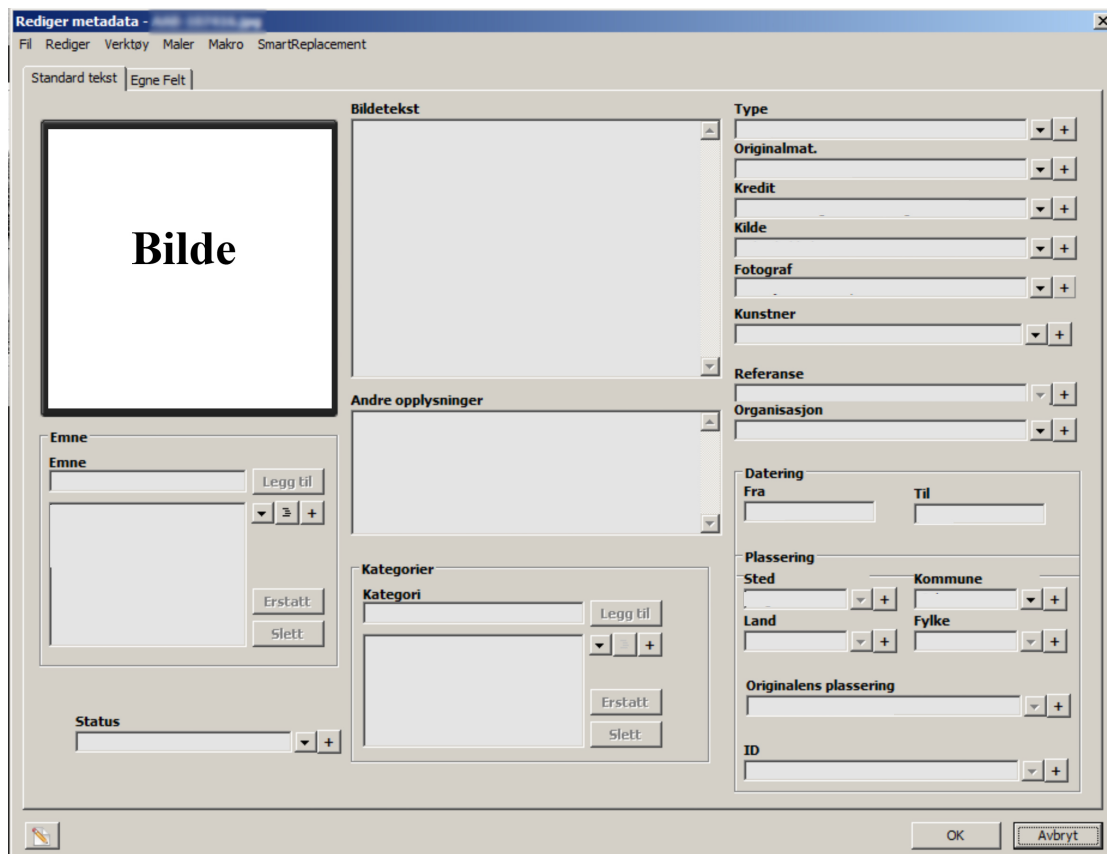
¹² Primus er et samlingsforvaltningssystem som ivaretar informasjon, rutiner og prosesser som er knyttet til samlinger i kulturarvinstitusjoner. <http://kulturit.org/primus> (23.04.2017)

¹³ FotoWeb er produsert av Fotoware og er en webbasert versjon av FotoStation, hvor grensesnittet kan tilrettelegges for både intern og eksternt bruk. (Oulie & Torgnesskar, 2009, s. 53, 70)

¹⁴ AA = Allment arkivskjema, som er en norsk standard som fremlegger en fast rekkefølge av signaturer for å skape system og gjenfinningsmuligheter i arkivserier. Mer informasjon her:
<http://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivbevaring/Arkivbeskrivelse/Allment-arkivskjema> (23.04.2017)

¹⁵ SFFK = Standard for fotokatalogisering, som er en generell og programuavhengig norsk standard for katalogisering av fotografisk materiale. Mer informasjon her: <http://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/publikasjon-standard-for-fotokatalogisering> (23.04.2017)

Vedlegg 4 – Skjermbilder av systemgrensesnitt A

Vedlegg 5 – Skjermbilder av systemgrensesnitt B

Rediger metadata - [ikon] [X]

Identifikator

1. Museumsnummer

1b. Undersamling

2a. Tidligere arkivnummer

2b. Kommentar

5. Hierarkivnivå/registreringsnivå

Tittel

3a. Type tittel

3b. Tittel

4b. Kommentar

Historikk

23a. Tidligere eier

23b. Sted   23c. Tidspe...

23d. Oppbevaringsforhold

23e. Kommentar

25. Registrator og katalogdato

Plassering

Opphav/eierskap

7a. Rolle/Tittel

7b. Navn knyttet til opph...

7c. Født/Etablert

7d. Død/Nedlagt

7e. Kommentar/Status

7f. Reprofotograf

7g. Utgiver

7h. Eier

Klausul/Opphavsrett

21. Klausul/Opphavsrett

21a. Klausulering

21b. Kommentar

21c. Lisens

Aksesjon/tilvekst

22a. Aksesjonsnummer

22b. Aksesjonsdato

22c. Aksesjonsmåte

22d. Juridiske personer

22e. Aksesjonsinnhold

22f. Kommentar

Andre administrative opplysning

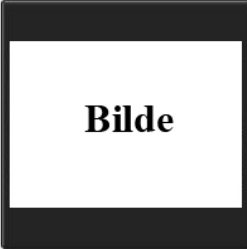
24a. Behandling

24b. Bruk

24c. Referanse

24d. Kommentar

Rediger metadata - [ikon] [X]

Emneord

13. Emneord

Klassifikasjon

14b. Klassifikasjonskode

14a. Klassifikasjonssystem

8. Motiv- og innholdsbeskrivelse

Navn knyttet til motiv/innhold

9a. Rolle

9b. Navn

9h. Kommentar

Stedsnavn

10a. Land

10b. Fylke

10c. Kommune

10d. Distrikt/Sted

10e. Presisert sted

10g. Koordinater/GPS-data

GPS Bredder   GPS Lengde

10j. Kommentar

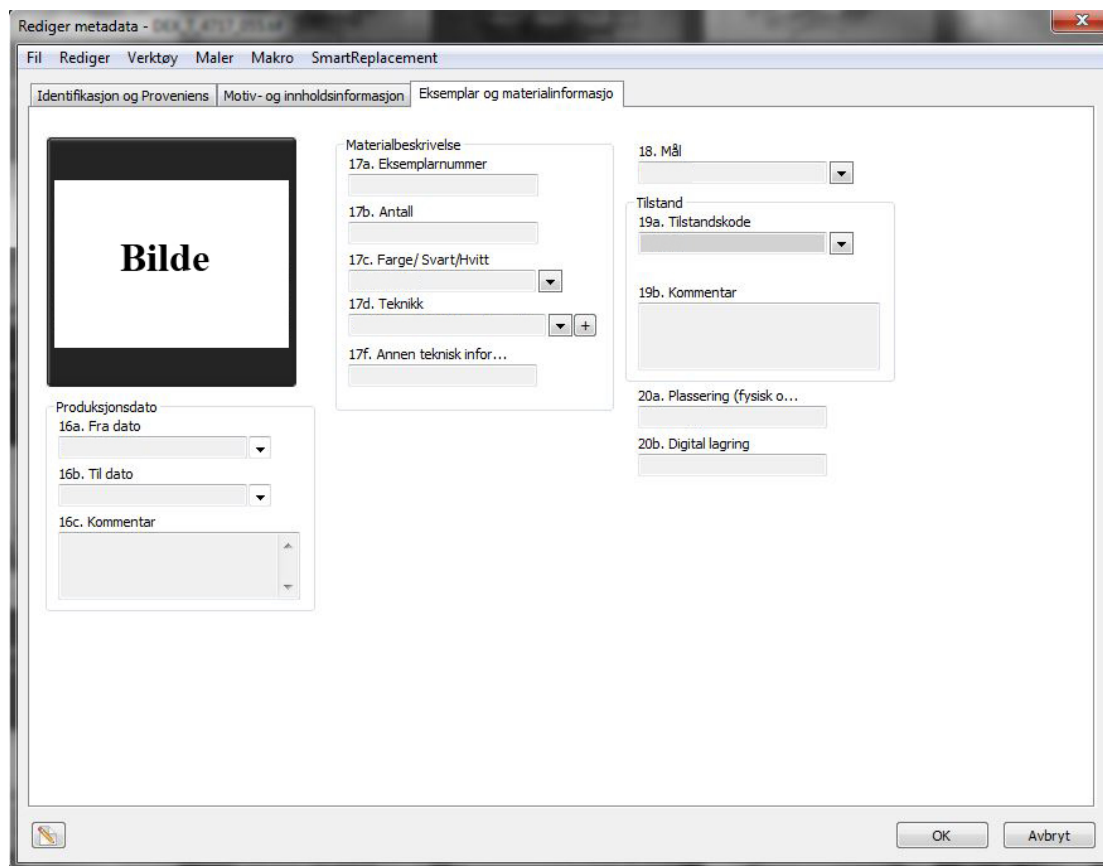
Fotodato

11a. Fra dato

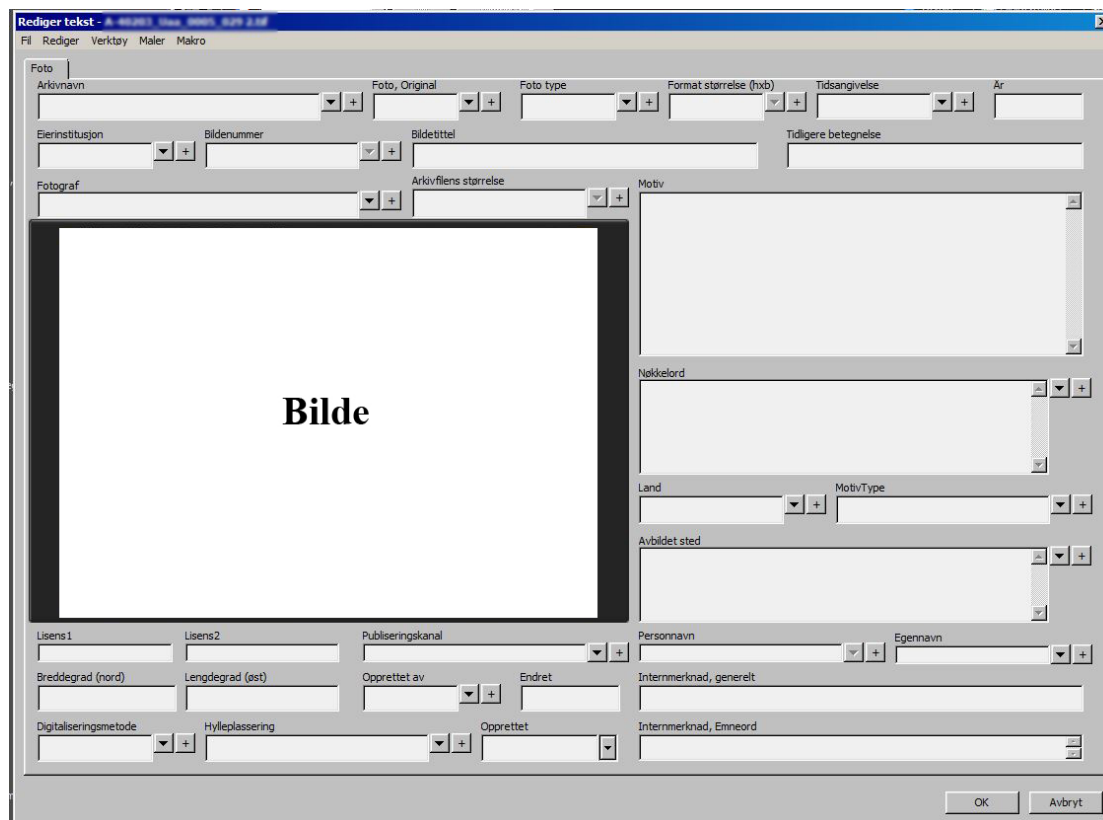
11b. Til dato

11c. Kommentar

Kommentarer

Vedlegg 6 – Skjerm bilde av systemgrensesnitt C

Vedlegg 7 – Skjerm bilde av systemgrensesnitt D

The screenshot shows a software window titled "Rediger metadata" with a menu bar containing "Fil", "Rediger", "Verktøy", "Maler", "Makro", and "SmartReplacement". The window is divided into several sections for data entry:

- Standard tekst:** A large empty text area.
- Motivopplysninger:** Fields for "Tittel", "Originaltittel" (with a dropdown), and a multi-line "Beskrivelse".
- Avbildet person:** A text field with up/down arrows.
- Tilleggsinformasjon:** A text field with up/down arrows.
- Emneord:** A text field with a "Legg til" button, a list box, and "Erstatt" and "Slett" buttons.
- Opplysninger om originalen:** Fields for "KulturNAV id", "Fotograf", "Originalformat", "Nøyaktig datering av fotografi", and "Omtrentlig datering av fotografi", each with a dropdown menu.
- Klausul Opphavsrett:** Fields for "Klausul", "Opphavsrett", and "Lisenser for bruk", each with a dropdown menu.
- Sted:** Fields for "Adresse/Område", "Kommune", "Fylke", and "Land", each with a dropdown menu.
- Arkivopplysninger:** Fields for "Arkivreferanse", "Arkiv navn", and "URN", each with a text input field.
- Registrator:** A dropdown menu.
- Institusjon:** A dropdown menu.

At the bottom of the window are "OK" and "Avbryt" buttons.